

Työehtosopimusten kattavuus Suomessa vuonna 2008

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja
Työ ja yrittäjyys
28/2011

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

LASSE AHTIAINEN

Työehtosopimusten kattavuus Suomessa vuonna 2008

Työsuojelurahasto
Arbetskyddsfronden
The Finnish Work Environment Fund

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja
Työ ja yrittäjyys
28/2011

Tekijät Författare Authors Lasse Ahtiainen	Julkaisuaika Publiceringstid Date Kesäkuu 2011 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment	
Julkaisun nimi Titel Title Työehtosopimusten kattavuus Suomessa vuonna 2008		
Tiivistelmä Referat Abstract <p>Työministeriössä on selvitetty palkansaajien järjestäytymistä vuodesta 1989 lähtien. Vuoden 2004 tutkimuksen yhteydessä nousi tarve selvittää myös työnantajien järjestäytymistä ja sitä koskeva aiempi tutkimus valmistui vuonna 2007. Tutkimus oli alustava selvitys työehtosopimuskentästä. Pyrkimyksenä oli ensisijaisesti tarkastella solmittuja työehtosopimuksia ja koota niistä tietoa myös työnantajien järjestäytymisestä. Tällä uudella tutkimuksella saatetaan aiemman tutkimuksen tiedot ajan tasalle.</p> <p>Tutkimuksessa työehtosopimusten kattavuudella tarkoitetaan järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuutta työehtosopimusten sopimusalan kaikista palkansaajista. Suomessa tämä osuus on tärkeä kriteeri yleissitovuuspäätöksissä. Mikäli osuus on vähintään noin puolet, sopimus todetaan yleissitovaksi, kaikkia sopimusalan työsuhteita koskevaksi.</p> <p>Vuodesta 2001 lähtien Suomessa on toiminut työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunta. Se käsittelee yksityisellä sektorilla solmitut valtakunnalliset sopimukset ja päättää niiden yleissitovuudesta sopijaosapuolten antamien tietojen ja lähinnä tilastokeskuksen alaa koskevien tilastojen perusteella. Vahvistamislautakunnan päätökset sekä niiden perustelut muodostavat tutkimuksen perusaineiston. Lähinnä vertailuaineistona käytetään lisäksi tilastokeskuksen palkkarakennetilastojen toimialoittaisia lukumäärätietoja. Tilastoihin kootaan yksityisen sektorin järjestäytyneiden työnantajien ilmoittamat palkkatiedot. Nämä kattavat suurimman osan Elinkeinoelämän keskusliiton jäsenyritysten palkansaajista. Tilastotiedot ovat vuodelta 2008 ja tutkimus koskee vuosina 2007/2008 solmittuja sopimuksia.</p> <p>Työehtosopimusten kattavuus yksityisellä sektorilla on kaikkiaan 73.1 %. Tämän verran yksityisellä sektorilla työskentelevistä palkansaajista toimii järjestäytyneiden yritysten palveluksessa. Lukumääräisesti heitä on kaikkiaan 920 445. Yleissitovuuden perusteella työehtosopimusten piiriin tulee lisäksi 337 982 palkansaajaa ja kaikkiaan yksityisellä sektorilla on työehtosopimusten piirissä 1 258 427 palkansaajaa vuonna 2008.</p> <p>Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan vuonna 2008 yksityisellä sektorilla oli kaikkiaan 1 481 153 palkansaajaa. Mukaan lasketaan myös valtiolenemistiset osakeyhtiöt. Näin sopimusten ulkopuolelle jää 224 563 palkansaajaa ja työehtosopimusten piirissä olevien osuus kaikista yksityisen sektorin palkansaajista on 85 %. Kun otetaan huomioon myös julkinen sektori, jolla sopimukset kattavat kaikki palkansaajat, kuuluu Suomessa vuonna 2008 työehtosopimusten piiriin 89.5 % palkansaajista.</p> <p>Työ- ja elinkeinoministeriön yhdyshenkilö: Strategia- ja ennakointiyksikkö/Heikki Räisänen, puh. 010 607 5959</p>		
Asiasanat Nyckelord Key words työehtosopimus, työehtosopimusten kattavuus, työnantajien järjestäytyminen, työnantajaliitot, palkansaajaliitot		
ISSN 1797-3562	ISBN 978-952-227-555-4	
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 60	Kieli Språk Language Suomi, finska, finnish	Hinta Pris Price 16 €
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Kustantaja Förläggare Sold by Edita Publishing Oy / Ab / Ltd	

Esipuhe

Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisee tutkija Lasse Ahtiaisen raportin ”Työehtosopimusten kattavuus Suomessa vuonna 2008”. Vastaava työministeriön aiempi tutkimus valmistui vuonna 2007.

Nyt julkaistun tutkimuksen tarkoituksena on selvittää järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuutta sopimusalan kaikista palkansaajista ja saada tietoa työnantajien järjestäytymisestä. Tämä työehtosopimusten kattavuus on tärkeä tekijä työehtosopimusten yleissitovuudesta päätettäessä.

Ahtiaisen tulosten mukaan työehtosopimusten kattavuus yksityisellä sektorilla oli kaikkiaan 73,1 % eli tämä osuus yksityisen sektorin palkansaajista työskenteli vuonna 2008 järjestäytyneiden yritysten palveluksessa. Tutkimuksessa käytetyt tilastotiedot ovat vuodelta 2008 ja tutkimus koskee vuosina 2007/2008 solmittuja sopimuksia.

Työehtosopimusten piirissä oli vuonna 2008 yksityisellä sektorilla 85 % palkansaajista, kun yleissitovuus otetaan huomioon. Mikäli otetaan lisäksi huomioon myös julkinen sektori, jossa sopimukset kattavat kaikki palkansaajat, työehtosopimusten piiriin kuului 89,5 % palkansaajista vuonna 2008.

Raportin tiedot antavat tärkeää työmarkkinainformaatiota keskeisen työmarkkinainstituution, työnantajien järjestäytymisen ja työehtosopimusten kattavuuden tilanteesta ja kehityksestä. Hyvin olennaista on, että tämä tutkimus toistetaan menetelmällisesti vertailukelpoisella tavoin säännöllisin väliajoin.

Samassa yhteydessä julkaistaan myös tämän raportin rinnakkaisraportti, ”Palkansaajien järjestäytyminen Suomessa vuonna 2009”, joka on niin ikään Lasse Ahtiaisen laatima.

Tutkimuksen tekemisen on rahoittanut Työsuojelurahasto. Työ- ja elinkeinoministeriön osuus on tällä kertaa tutkimusraportin julkaisu ja tiedon levittäminen tuloksista.

Kiitän Lasse Ahtiaista pitkäjänteisestä työstä aihepiirin parissa ja Työsuojelurahastoa siitä, että se on tehnyt mahdolliseksi tämän tärkeän työmarkkinatiedon tuottamisen.

Helsingissä, 9.6.2011

HEIKKI RÄISÄNEN

tutkimusjohtaja, työvoimapolitiikan dosentti

Työ- ja elinkeinoministeriö

Tekijän esipuhe

Työministeriön Työpoliittinen tutkimus-sarjassa on julkaistu palkansaajien järjestäytymistä koskevia tutkimuksia vuodesta 1989 lähtien. Viimeisin koskee vuotta 2009. Näiden myötä heräsi tarve selvittää myös työnantajien järjestäytymistä. Samalla saataisiin kansainvälisiin vertailuihin Suomen osalta tietoja työehtosopimusten vaikutusalueesta.

Tämä tutkimus on sarjassaan toinen. Ensimmäinen julkaistiin työministeriön julkaisusarjassa vuonna 2007 ja se käsitteli lähinnä vuosina 2005/2006 solmittuja sopimuksia. Tämä tutkimus pohjautuu aiempaan tutkimukseen ja tarkasteltavat työehtosopimukset ovat pääosin vuosilta 2007/2008. Uusi tutkimushanke on toteutettu Työsuojelurahaston tuella.

Työehtosopimusten tärkeyttä ei voine liiaksi korostaa. Sopimukset ovat tärkeitä niin yksityistaloudelle, yritystaloudelle kuin koko yhteiskunnallekin. Työehtosopimuskenttä elää ja muuttuu jatkuvasti. Elinkeinoelämän muutokset vahvistavat ja heikentävät toimialoja, julkisen ja yksityisen sektorin rajat muuttuvat, työn sisällön muutos ja jatkuvat koulutustarpeet ovat peittämässä eroja työntekijöiden ja toimihenkilöiden välillä. Etujärjestöt tekevät kaikkensa sopeutuakseen kehitykseen ja järjestöillä näyttäisi olevan myös yleinen pyrkimys olla mukana ohjaamassa kehitystä.

Tämän raportin tarkoituksena ei ole olla tyhjentävä esitys sopimustoiminnasta. Tutkimuksessa keskeiselle sijalle nousevat voimassa olevat yksityisen sektorin työehtosopimukset, joista on vuodesta 2001 lähtien olemassa työehtosopimusten yleis-sitovuuden vahvistamislautakunnan ratkaisut ja niiden perustelut. Tämän aineiston päivityksen saattoi käyttööni neuvotteleva virkamies Ari Pulkkinen sosiaali- ja terveysministeriöstä ja hänelle siitä suuret kiitokset.

Tilastokeskuksen palkkarakennetilastot ovat arvokas tuki tutkimuksen tulosten arvioinnissa ja niihin minut tutustutti yliaktuaari Antti Katainen. Hänelle kiitos kärsivällisyydestä.

Hollolassa 5.6.2011

LASSE AHTIAINEN

Sisältö

Esipuhe.....	5
Tekijän esipuhe.....	6
1 Johdanto.....	9
2 Tutkimuksen tarkoitus ja keskeiset käsitteet.....	10
2.1 Tutkimuksen keskeiset käsitteet.....	10
2.1.1 Työehtosopimus.....	10
2.1.2 Työehtosopimusten kattavuus.....	11
2.2 Tutkimuksen tarkoitus.....	12
3 Yleissitovuusratkaisut ja tilastokeskuksen aineistot.....	14
3.1 Yleissitovuusratkaisut.....	14
3.2 Yritysrekisteri ja palkkatilastot.....	15
3.2.1 Yritysrekisteri.....	15
3.2.2 Palkkarakennetilastot.....	15
3.2.3 Työssäkäyntitilasto.....	16
3.2.4 Tilastojen käyttö tutkimuksessa.....	16
4 Työehtosopimusten sopijaosapuolet.....	18
4.1 Työnantajajärjestöt.....	18
4.1.1 Elinkeinoelämän keskusliitto.....	18
4.1.2 Suomen yrittäjät.....	19
4.1.3 Muut työnantajajärjestöt.....	20
4.2 Palkansaajajärjestöt.....	20
5 Työehtosopimukset toimialoittain.....	22
5.1 Sopimusten kattavuus teollisuudessa.....	23
5.1.1 Elintarviketeollisuus.....	23
5.1.2 Mekaaninen metsäteollisuus ja puusepänteollisuus.....	24
5.1.3 Paperi- ja puumassateollisuus.....	25
5.1.4 Paino- ja kustannustoiminta.....	27
5.1.5 Tekstiiliteollisuus.....	28
5.1.6 Kenkä- ja nahkateollisuus.....	29
5.1.7 Kemianteollisuus.....	29
5.1.8 Teknologiateollisuus.....	32
5.2 Energia-ala.....	33
5.3 Rakennusala.....	34
5.3.1 Maa- ja vesirakentaminen.....	34
5.3.2 Talonrakennus.....	35
5.4 Kauppa.....	36
5.4.1 Autokauppa.....	36
5.4.2 Vähittäis- ja tukkukauppa.....	37

5.5	Majoitus- ja ravitsemistoiminta.....	38
5.6	Liikenne.....	39
	5.6.1 Rautatieliikenne.....	39
	5.6.2 Muu liikenteen toimiala, varastointi ja rahtaus.....	39
5.7	Tietoliikenne.....	42
	5.7.1 Postin toiminta.....	42
	5.7.2 Puhelin- ja tietoliikenne.....	43
5.8	Rahoitus- ja vakuutustoiminta.....	44
5.9	Kiinteistö-, tutkimus- ja liike-elämän palvelut.....	44
	5.9.1 Tietotekniikan palveluala.....	44
	5.9.2 Muut liike-elämän palvelut.....	45
5.10	Koulutus.....	47
5.11	Terveystieteiden- ja sosiaalipalvelut.....	48
5.12	Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut.....	50
5.13	Alkutuotanto.....	52
6	Työehtosopimusten kattavuus ja sopimusten piiriin kuuluvien osuus.....	55

1 Johdanto

Työehtosopimukset ovat keskeinen osa työmarkkinoita. Niissä määritetään palkkataso, työaika ja työehdot, jotka luovat puitteet maan taloudelliselle kehitykselle ja kansalaisten hyvinvoinnille. Sopimusten luoma taloudellisen toiminnan ennustettavuus on perusta sekä yritystoiminnan että yksityistalouden menestykselle.

Työehtosopimukset tehdään järjestäytyneiden työnantajien ja palkansaajien välillä. Tällöin tärkeäksi nousee osapuolten järjestäytymisaste, mikä on useissa maissa lisäksi yhteydessä laajuuteen, jolla sopimukset lopullisesti pätevät. Sopimusten kattavuuden merkitystä esimerkiksi Suomessa lisää se, että järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuuden ollessa noin puolet alan palkansaajista, sopimukset määritetään yleissitoviksi eli koko alaa koskeviksi.

European Industrial Relations Observatory (EIRO) seuraa työmarkkinoiden, järjestäytymisen ja sopimustoiminnan kehitystä etenkin Euroopassa, mutta myös laajemmin. EIRON raportteihin voidaan tarjota Suomen osalta ajantasaisia tietoja palkansaajien järjestäytymisestä (Visser, 2005). Sen sijaan työehtosopimusten kattavuus oli jäänyt pitkään pois (esim. Traxler & Behrens, 2002) tai arviointien varaan (Holm, 2000). On kuitenkin tiedossa, että järjestäytyneiden työnantajien työvoimaosuus samoin kuin palkansaajien järjestäytyminen ovat Suomessa kansainvälisesti korkealla. Työnantajien järjestäytymisaste on Suomessa tärkeää työehtosopimusten kattavuuden selvittämiseksi, koska se on yhä keskeinen kriteeri, kun määritetään työehtosopimusten yleissitovuutta.

Työehtosopimusten kattavuutta käsiteltiin työministeriön tutkimuksessa vuosien 2005/2006 sopimuskierrökseltä. Tutkimuksessa pyrittiin antamaan yleiskuva työehtosopimusten kattavuudesta ja työnantajien järjestäytymisestä. Lähtökohtana tutkimuksessa olivat solmitut työehtosopimukset. Niiden kautta saatiin tieto sopimuksen tehneiden työmarkkinaosapuolten jäsenten määrästä sekä ennen kaikkea työnantajaliittoon kuuluvien yritysten palkansaajien määrästä, miltä pohjalta työehtosopimusten yleissitovuus paljolti ratkaistaan. Suoria työnantajajärjestöiltä saatuja jäsenyystietoja tutkimuksessa ei ollut käytössä. Käsillä oleva tutkimus on aiemman tutkimuksen päivitys seuraavalta vuosien 2007/2008 sopimuskierrökseltä. Tarkoituksena on kerätä työehtosopimuksista edellistä tutkimusta vastaavat tiedot ja siten arvioida sopimusten kehitystä.

Valtion ja kunnan sektoreilla työehtosopimukset kattavat kaikki julkisen sektorin palkansaajat. Näiden sopimusten osalta kattavuus on siis täydellinen eikä niiden yleissitovuutta arvioida. Tarkastelussa on siis yksityinen sektori. Kuitenkin laskettaessa yleistä työehtosopimusten kattavuutta, huomioidaan myös julkisen sektorin osuus.

2 Tutkimuksen tarkoitus ja keskeiset käsitteet

Tehtävän tarkempi kuvaus vaatii aluksi joidenkin käsitteiden määrittelyä.

2.1 Tutkimuksen keskeiset käsitteet

2.1.1 Työehtosopimus

Työehtosopimus (TES) on palkansaajaliiton ja työnantajaliiton välinen sopimus työehdoista, joita sopimuksen soveltamisalalla noudatetaan. Sopimukset ovat usein paitsi toimialakohtaisia myös palkansaajan ammattiasemaan sidottuja. Yksityisellä sektorilla työnantajia edustaa useimmin jokin Elinkeinoelämän Keskusliiton, EK:n, toimialaliitoista ja työntekijäpuolella taas jokin SAK:n, STTK:n tai AKAVA:n jäsenliitoista. Julkisella sektorilla solmitaan virka- ja työehtosopimuksia. Niiden sopijaosapuolia ovat ammattiliitot ja Kunnallinen tai Valtion työmarkkinalaitos.

Sopimusala määrittyy yleensä työnantajaliiton toimialan mukaan. Sopimusten soveltamisala on taas yhteydessä palkansaajaliittoon. Useilla sopimusaloilla on nykyään erikseen työntekijöiden, toimihenkilöiden ja ylempien toimihenkilöiden soveltamisalan työehtosopimuksia.

Työehtosopimukset ovat joko normaalisitovia tai yleissitovia. Vuonna 2001 astui voimaan laki, jonka mukaan työehtosopimusten sitovuuden ratkaisee sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimiva työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunta.

Normaalisitovuus

Normaalisitova työehtosopimus sitoo työnantajaliittoon kuuluvia työnantajia ja näiden palveluksessa olevia sopimuksen kattavalla alalla, soveltamisalalla, toimivia palkansaajia.

Yleissitova työehtosopimus

Yleissitova työehtosopimus sitoo kaikkia soveltamisalalla toimivia työnantajia. Sopimuksessa määritetään minimitaso, jota sopimusalan kaikkien työnantajien on noudatettava solmimissaan työsuhteissa. Näin siis myös työnantajaliittoon kuulumaton työnantaja on velvollinen noudattamaan yleissitovaa työehtosopimusta. Sopimukset, jotka antavat työntekijälle yleissitovan työehtosopimuksen määräystä huonommat ehdot, ovat mitättömiä.

Vuoteen 2001 yleissitovuuden edellytyksenä pidettiin korkeimman oikeuden vuonna 1974 esittämää tulkintaa, jonka mukaan yleissitovuus edellyttää, että sopimukseen sidottuja palkansaajia tulisi olla ainakin noin puolet alan palkansaajista.

Uudessa työsopimuslaissa vuonna 2001 yleissitovuutta laajennettiin hieman. Sopimuksen noin 50 %:n kattavuus ei enää ole yleissitovuuden ainut ehto.

Työehtosopimusta koskevia kriteereitä ovat mm.

- sopimusten valtakunnallisuus
- työehtosopimuksen kattavuus (järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien sopimuksen soveltamisalalla työskentelevien työntekijöiden osuus)
- alan työehtosopimustoiminnan vakiintuneisuus
- asianomaisen alan yleinen, työnantajien ohella myös työntekijöiden, järjestäytymisaste
- ns. liityntäsopimusten piirissä olevien työntekijöiden määrä ja sopimukseen jälkikäteen yhtyneiden työnantaja- ja työntekijäliittojen jäsenmäärä
- työehtosopimusten yleissitovuuden tavoite työnteon vähimmäisehtojen laajana turvaajana

Yleissitovuuden arvioinnissa tilastoaineisto otetaan huomioon ohjeellisena. Kuitenkin mikäli työehtosopimuksen piiriin kuuluu noin puolet alan palkansaajista, työehtosopimus on yleissitova, ellei alalla ole vahvoja kilpailevia sopimuksia.

Yleissitovuuden vahvistaa kolmijäseninen, lähinnä virkamiehistä koostuva työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunta. Lautakunnan päätöksestä voi hakea muutosta työtuomioistuimelta, mikä on samalla lopullinen tuomioistuin yleissitovuuden vahvistamisessa. Yleissitovuus otetaan uuteen käsittelyyn vain, jos sen edellytykset olennaisesti muuttuvat. Lautakunta tarkistaa kuitenkin aina kaikkien solmittujen työehtosopimusten yleissitovuuden.

Tilastoilla selvitettäviä yleissitovuuden kriteereitä ovat siten työehtosopimusten kattavuus ja työntekijöiden järjestäytyminen, joista työntekijöiden järjestäytymistä on tutkittu toisaalla.

2.1.2 Työehtosopimusten kattavuus

Termistö työehtosopimusten kattavuuden osalta ei ole täysin vakiintunut. Kansainvälisesti käytetään termiä "collective bargaining coverage", mikä kuvastaa sopimuksen piiriin kuuluvien palkansaajien osuutta alan kaikista palkansaajista. Termiin liittyy kuitenkin myös käsite "extension procedures" eli säännöt, jotka määrittävät sopimuksen lopullisen sitovuuden. Sitovuus voi laajeta sopimusten osapuolten jäsenyyden ulkopuolelle. Joissain kansainvälisissä vertailuissa nämä termit myös yhdistetään, ja tällöin kattavuus tarkoittaa paitsi järjestäytyneiden työnantajien osuutta myös kattavuuden laajentamistoimia. Eli Suomen osalta se tarkoittaisi sitä, että työehtosopimusten kattavuus sisältää yleissitovuustapauksissa työehtosopimusten koko sopimusalan.

Työehtosopimusten kattavuuden laaja tulkinta ei ole kovin informatiivinen, sillä se usein peittää järjestäytyneiden työnantajien työvoimaosuuden erot ja säännökset, jotka työehtosopimusten sitovuutta tämän järjestäytymisen tai jonkin muun syyn perusteella laajentavat.

Tässä tutkimuksessa kattavuus määritetään suppeasti eli se tarkoittaa järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuutta kaikista palkansaajista. Tässä mielessä kattavuus on lähellä normaalisitovuutta.

Sopimusten määrittäminen yleissitovaksi tuo sitovuuden piiriin koko sopimusalan. Tällöin voidaan puhua yksinkertaisesti työehtosopimusten piiriin kuuluvien osuudesta tai alueesta, jolla työehtosopimus on sitova.

kattavuus + yleissitovuus = sopimuksen vaikutusalue
normaalisitovuus + yleissitovuus = sopimuksen vaikutusalue

Yllä oleva kaava sisältää siis myös sen rajauksen, että yleissitovuus tarkoittaa vain sitä osuutta työehtosopimuksen vaikutusalueesta, joka tulee sitovuuden piiriin sopimuksen yleissitovaksi toteamisen kautta.

2.2 Tutkimuksen tarkoitus

Tässä tutkimuksessa tärkein selvityksen kohde on työehtosopimusten kattavuus. Palkansaajien järjestäytymistä selvitetään muissa tutkimuksissa (Ahtiainen, 2004 ja 2011).

Työehtosopimusten kattavuus määritetään työnantajien järjestäytymisen perusteella järjestäytyneiden työnantajien työvoimaosuudeksi. Kuitenkaan termit eivät tämän tutkimuksen tulosten kannalta ole täysin yhteneviä.

Tutkimustavoitteeksi asetettiin edellisessä tutkimuksessa sekä työehtosopimusten kattavuuden että työnantajien järjestäytymisen selvittäminen. Tarkin tieto järjestäytymisestä on työnantajilla. Aineiston saatavuus ja tutkimusresurssit ohjasivat kuitenkin rajoittamaan tutkimusasetelmaa siten, että työnantajien järjestäytymistä koskevat tiedot koottiin työehtosopimusten kattavuutta koskevista yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmista. Tässä tutkimuksessa toimitaan samalla tavoin.

Rajoitettu asetelma tarkoittaa sitä, että työnantajien järjestäytymistä tarkastellaan vain sen aineiston pohjalta, mikä työehtosopimusten tarkastelun perusteella on saatavissa. Suoraa aineistoa työnantajien järjestäytymisestä ei tutkimuksessa ole käytössä. Näin siis alat, joilla ei ole vahvistamislautakunnassa ratkaistuja työehtosopimuksia, jäävät työnantajien järjestäytymisen tarkastelun osalta tältä osin tutkimuksesta pois.

Päähuomio kohdistuu yksityiseen sektoriin. Valtion ja kuntien osalta kattavuus on 100 %. Kunnallisen tai valtion työmarkkinalaitoksen sopimusten ulkopuolelle yleissitovuusratkaisujen piiriin jäävät julkisen sektorin palkansaajista lähinnä valtiolenemistöisten yritysten ja kunnan osakeyhtiöiden henkilöstö. Se siis katsotaan yksityiselle sektorille kuuluvaksi. YLE:n ja tv-toiminnan työehtosopimuksia ei käsitellä yleissitovuuden vahvistamislautakunnassa ja merenkululla on lisäksi sopimusta omat säädöksensä.

Kattavuuden laskemiseksi tarvitaan seuraavat tiedot:

- 1 alan työnantajien määrä
- 2 alan työntekijöiden määrä
- 3 järjestäytyneiden työnantajien määrä
- 4 järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa työskentelevien määrä

Seuraavassa tarkastellaan näiden tietojen lähteitä ja käyttöä tutkimuksessa.

3 Yleissitovuusratkaisut ja tilastokeskuksen aineistot

3.1 Yleissitovuusratkaisut

Yleissitovuspäätöksiä on tehty vuodesta 2001 lähtien. Edellisen tutkimuksen aineisto kattoi kaikki sen jälkeen tehdyt uudet ratkaisut yleissitovuudesta. Mukana oli 148 yleissitovaa ja 36 ei-yleissitovaa (normaalisitovaa) ratkaisua. Ratkaisut ovat selattavissa internetissä.

Päätösasiakirjat sisältävät sopimuksittain kaikki keskeiset tutkimuksessa tarvittavat tiedot:

- päätöspäivämäärä
- ratkaisu yleissitova / ei yleissitova
- soveltamisala
- sopijaosapuolet työnantaja- ja työntekijäliitot
- viimeisimmän solmitun sopimuksen aloituspäivämäärä
- työnantajatiedot: liiton jäsenyritysten määrä alalla, jäsenyritysten palkansaajat soveltamisalalla
- palkansaajajärjestöjen tiedot: liittojen jäsenten lukumäärä alalla
- soveltamisalalla työskentelevien kokonaismäärä

Keskeisen tutkimusaineiston muodostavat internetistä saatavien tietojen asemasta kuitenkin työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle tehdyt ilmoitukset. Käytäntö on, että aina työehtosopimusta uusittaessa tai uuden sopimuksen syntyessä sekä työnantaja- että palkansaajaosapuolet ilmoittavat tietonsa lautakunnalle sopimuksen käsittelyä varten. Työnantajaliitto ilmoittaa sopimusalan piiriin kuuluvien jäsenyritystensä määrän ja niiden palveluksessa olevien palkansaajien määrän. Useimmin sopimus koskee vain työntekijöitä tai toimihenkilöitä ja tällöin näiden ryhmien määrät esitetään erikseen. Liitoilta pyritään saamaan myös tieto ylempien toimihenkilöiden määristä. Palkansaajajärjestöt ilmoittavat puolestaan sopimuslalla toimivien jäsentensä määrän. Verrattuna edelliseen tutkimukseen ylempillä toimihenkilöillä on yhä useammilla aloilla omat sopimuksensa, mikä selkeyttää sopimuskenttää.

Vahvistamislautakuntaa varten laaditaan ilmoitusten perusteella esitys sopimuksen yleissitovuudesta. Esityksen pohjaksi lautakunta hankkii tiedon sopimuslalan koko palkansaajien määrästä. Useimmin tämä tieto saadaan uusimmasta käytössä olevasta työssäkäyntitilastosta, johon sisältyvät tarkkan toimialaerittelyn lisäksi myös työnantajan omistajasektorin ja työntekijöiden aseman mukaiset jaottelut. Näitä tietoja lautakunta tarkentaa tarvittaessa lisätietopyynnöin. Ellei työssäkäyntitilastosta ole saatavissa sopimuksen toimialan tietoja, käytetään muita tilastoja tai

asiantuntijalähteitä. Arvioita alan palkansaajien määristä kysytään myös palkansaajaliitoilta, mutta se ei ole ensisijainen lähde.

Palkansaajaryhmittäisten alan kokonaislukumäärien kerääminen lienee vaikeimmin suoritettavissa. Yleensä tilastot eivät niitä suoraan kerro. Tällöin lautakunnan laskelmissa on monesti turvauduttu arvioimaan ammattistatuksen mukaiset alan kokonaislukumäärät alan työnantajaliiton jäsenistöään koskevien ilmoitusten osuuksien mukaan. Siis, mikäli työnantajaliitto ilmoittaa, että sen jäsenten palkansaajista puolet on työntekijöitä ja puolet toimihenkilöitä, lasketaan koko alan työntekijöiden ja toimihenkilöiden määrät näiden osuuksien perusteella. Siksi seuraavissa toimialoittaisissa tarkasteluissa työntekijöiden ja toimihenkilöiden osalta sopimusten kattavuusluvut ovat joskus samoja. Tämä tarkoittaa tutkimuksen kannalta sitä, että tarkkaa palkansaajaryhmittäistä erottelua sopimusten kattavuudesta ei voi aina luotettavasti tehdä.

Seuraava toimialoittainen työehtosopimusten tarkastelu perustuu yleissitovuuden vahvistamislautakunnan päätöksiään varten laatimiin muistioihin, joihin yllä kuvatut keskeiset järjestöjen ilmoittamat tiedot ja laskelmat sopimusallalla toimivien palkansaajien kokonaisuudesta sisältyvät. Käytössä ovat 31.5.2010 mennessä käsitellyt muistiot. Muistio tehdään aina sopimusajankohdan mukaisesti ja alalta käytetään tässä uusimpia muistioita. Tämä merkitsee sitä, että valtaosa tiedoista koskee vuosina 2007/2008 solmittuja sopimuksia. Jäsenyystiedot ovat hieman tätä aikaisempia ja tilastotiedot työssäkäyntitilaston osalta ovat yleisimmin vuosilta 2005/2006. Kyse on siis melko väljästä poikkileikkauksesta.

3.2 Yritysrekisteri ja palkkatilastot

3.2.1 Yritysrekisteri

Yritysrekisterissä ovat mukana yritykset, joiden toiminta-aika ylitti tarkasteluvuonna 7 kuukautta. Lisäksi yrityksen tuli työllistää yli puoli henkilöä tai liikevaihdon olla vähintään 9636 euroa (vuonna 2008).

Henkilöstö käsittää palkansaajat ja yrittäjät. Henkilöstö on muunnettu kokovuosi-työllisiksi siten, että esimerkiksi puolipäiväinen työntekijä vastaa puolta henkilöä ja kaksi puolivuotista työntekijää vastaa yhtä kokovuosi-työllistä. Yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedusteluihin sisällyttämättömien yritysten henkilöstö on estimoitu palkkojen perusteella.

3.2.2 Palkkarakennetilastot

Palkkarakennetilastot tekee lopullisesti tilastokeskus. Se käyttää kuitenkin pääasiallisena lähteenä EK:n jäsenyrityksiltään keräämiä tietoja ja täydentää aineistoa otoksella järjestäytymättömistä yrityksistä. Mukana on vain vähintään 5 työntekijän yrityksiä. EK:lta tilastokeskus saa n. 620000 henkilön tiedot ja omasta kyselystä

n. 55000. Nämä tiedot yhdistetään työssäkäyntitilastoon ja yritysrekisteriin ja siten saatavissa on mm. hyvinkin tarkkoja toimialoittaisia ja koulutuksen mukaisia tietoja.

3.2.3 Työssäkäyntitilasto

Yleissitovuuden vahvistamislautakunta käyttää laskelmissaan lähinnä työssäkäyntitilastoja, jonka viimeisimmät tiedot ovat tähän tutkimukseen sisältyvissä sopimuksissa vuodelta 2006.

Henkilön toimiala (elinkeino) määräytyy työpaikan toimialan mukaan. Kaikki samassa toimipaikassa työskentelevät saavat saman toimialan ammatistaan riippumatta. Toimipaikassa yritys harjoittaa pääasiassa yhdenlaatuista toimintaa. Saman yrityksen eri sijaintipaikoilla harjoittamat toiminnot katsotaan yleensä eri toimipaikoiksi. Tieto yrityksen toimialasta perustuu yritys- ja toimipaikkarekisterin sekä julkisyhteisörekisterin tietoihin.

Työssäkäyntitilastossa yksikkönä on työllinen työvoima. Työllisiin luetaan kaikki 15–74-vuotiaat henkilöt, jotka vuoden viimeisellä viikolla ovat ansiotyössä. Tieto työllisyydestä perustuu työeläke- ja veroviranomaisten tietoihin. Huomattavaa tässä on se, että osa-aikaiset sisältyvät tilastoihin.

Työssäkäyntitilastoa käytetään yleissitovuusratkaisujen pohjana määritettäessä soveltamisaloittaisia työntekijöiden määriä. Yrittäjät eivät sisälly vahvistamislautakunnan tarkasteluun.

3.2.4 Tilastojen käyttö tutkimuksessa

Yleissitovuusratkaisuista koottujen tietojen tukena ja osin täydentäjänä käytetään tilastokeskuksen yritysrekisterin ja palkkarakennetilaston tietoja. Ne ovat vuodelta 2008. Yritysrekisteristä käytetään taulukointia, joka sisältää 5-numerotasoiset toimialoittaiset tiedot kaikista yrityksistä henkilömäärän mukaan jaoteltuna. Sopimusaloittaisessa tarkastelussa ilmoitetaan alalla toimivien vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten henkilöstön osuus alan palkansaajista.

Yritysrekisterin mukaan maassa on kaikkiaan 320 952 yritystä vuonna 2008 ja niissä on yhteensä 1502 213 palkansaajaa ja yrittäjää. Tutkimuksessa käytetään yritysrekisteritaulukointeja, joista yrittäjät on poistettu. Kaikkiaan vuonna 2008 yrityksissä oli palkansaajia 1347 502 ja yrittäjiä 154 711. Vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten palveluksessa oli vuonna 2008 yhteensä 894 522 palkansaajaa eli 66.4 % palkansaajista. Näitä yrityksiä oli 5475.

Tilastokeskukselta hankittiin myös taulukko, joka sisältää Elinkeinoelämän Keskusliiton tilastokeskukseen toimittaman palkka-aineiston vuodelta 2008. Tästä ajettiin palkkailmoitusten antaneiden yritysten määrä ja yrityksen palkansaajien määrä toimialoittain 5-numerotasolla. Palkkarakennetilastossa tilastokeskus täydentää yksityisellä sektorilla näitä EK:n aineistoja omilla tiedusteluillaan, jotka kohdistuvat järjestäytymättömiin yrityksiin ja joihinkin aineistoon sisällyttymiin aloihin.

Näiden osalta suoritetaan otantaan perustuva kysely. Palkkatilastoaineisto kootaan vuosittain ja siihen yhdistetään myös muita tilastoja, esim. työssäkäyntitilaston tietoja.

Elinkeinoelämän Keskusliiton, EK:n, palkkailmoitusaineisto sisältää vain palkansaajat. Tiedot kootaan yrityksittäin ja toimiala määrittäyty ensisijaisesti sopimusalan mukaan. Yrityksen toimialatieto pyritään kuitenkin korjaamaan tilastokeskuksen toimialajaottelun mukaiseksi. Muutostiedot eivät kuitenkaan aina ole ajan tasalla, mikä voi aiheuttaa toimialapoikkeamia mm. yritysrekisteriin verrattuna. EK:n jäsenyrityksiltään kokoama palkka-aineisto on täydellisimmillään suurten yritysten osalla. Alle 30 henkilöä työllistävien yritysten osuus aineistossa on vähäinen.

Palkkailmoituksissa ovat mukana kaikki työsuhteet. Tämä merkitsee sitä, että sama henkilö voi olla aineistossa enemmän kuin kerran, mikäli hänellä on esim. useita osa-aikaisuuksia tai lyhytaikaisia työsuhteita. Tarkkoja tietoja näistä päällekkäisyyksistä ei ole käytössä, mutta tilastokeskuksen arvion mukaan niiden määrä on kuitenkin melko pieni. On oletettavaa, että päällekkäisyyksien osuus vaihtelee ajoittain.

Osa-aikaisten työsuhteiden sisältyminen palkkailmoituksiin ja osittainen tietojen päällekkäisyys haittaavat vertailua yritysrekisteristä saatuihin toimialoittaisiin palkansaajien määriin. Yritysrekisterissä mm. kaksi puolipäiväistä palkansaajaa kirjataan yhdeksi palkansaajaksi. Seuraavassa tarkastelussa on merkkejä siitä, että ainakin kaupan aloilla tämä tilastointiero näkyy selvästi.

Alan kokonaishenkilöstön määrä otetaan yritysrekisteristä siksi, että se tarjoaa parhaan vertailupohjan yrityskoon mukaisen rakenteen ja omistajarakenteen kuvaukseen. Tällä säästytään mm. erillisen omistajasektorin mukaisen taulukoinnin käytöltä, mitä tarvittaisiin mm. työssäkäyntitilastoa käytettäessä. Lisäksi tilastokeskus käyttää palkkarakennetilaston otannan määrittelyssä yritysrekisterin tietoja.

Tarkastelu keskittyy yksityiseen sektoriin. Kuitenkin osa yrityksistä on julkisomisteisia. Yritysrekisterin mukaan vuonna 2008 kaikista yrityksistä valtio omisti 208 ja kunta 1250. Henkilöstöä valtion yrityksissä oli 74359 ja kunnan 19793. Valtion yritysten palveluksessa olevista liikenne kattaa 39900 henkilöä, jossa rautatieliikenne 9500, posti- ja teleliikenne 19100 ja ilmaliikenne 5600. Teollisuudessa valtion yritykset työllistävät 5700 henkilöä. Valtion suurimpia teollisuusaloja ovat öljyteollisuus, 2400, ja kulkuneuvojen valmistus, 1700. Rakentamisen toimialalla valtion yritykset työllistävät maa- ja vesirakentamisessa 5100 henkilöä. Viestinnän toimialalla radio- ja tv-toiminnassa toimii valtion yritysten palveluksessa 4100 palkansaajaa. Valtioenemmistöiset yritykset sisältyvät tutkimukseen.

Kunnan yrityksiä on lähinnä energian toimialalla. Henkilöstöä kunnan omistamissa yrityksissä on alalla 3900. Kiinteistöalalla kunnan yrityksissä työskenteli 2400 ja koulutuksessa 2300 henkilöä vuonna 2008. Kunnan yrityksistä yritysrekisterissä ovat mukana lähinnä osakeyhtiömuotoiset yritykset.

Palkkarakennetilastoaineistoa käytetään tässä tutkimuksessa pääosin vertailuaineistona tes-yleissitovuusratkaisuaineistolle. Vertailun rajoitukset on kuitenkin pidettävä mielessä.

4 Työehtosopimusten sopijaosapuolet

4.1 Työnantajajärjestöt

Lähes kaikki sopimuksissa osapuolina olevat työnantajaliitot kuuluvat jäsenenä Elinkeinoelämän Keskusliittoon. Suomen Yrittäjät on myös keskeinen työnantajien etujärjestö. Sillä on noin 112000 jäsentä. Sopimusosapuolena sen liitot ovat melko harvoin. Voimassa olevista sopimuksista löytyy kuusi SY:n toimialaliittoa. Tilanne oli sama vuonna 2006.

4.1.1 Elinkeinoelämän keskusliitto

Elinkeinoelämän Keskusliitto, EK, on yritys- ja elinkeinotoiminnan etujärjestö, joka edustaa yksityisillä toimialoilla toimivia yrityksiä. Sillä on 44 toimialaliittoa, joihin kuuluu 16000 jäsenyritystä. Yrityksissä on EK:n ilmoituksen mukaan kaikkiaan noin 950000 palkansaajaa. Elinkeinoelämän Keskusliitto muodostettiin vuoden 2005 alussa, kun Palvelutyönantajat ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto yhdistyivät uudeksi järjestöksi.

Sopimuksissa on allekirjoittajana yleensä yksi tai useampi EK:n toimialaliitosta, jotka esitetään seuraavassa listassa (tilanne 9/06). Toimialajärjestöt ja niiden jäsenliitot ovat osapuolena valtaosassa nykyisin solmituista työehtosopimuksista. Suurella osalla listatuista järjestöistä on alajärjestöjä.

EK:n toimialaliitot (2009/6):

Apteekkien Työnantajaliitto (kuuluu Kaupan liittoon)*

Autoalan Keskusliitto (kuuluu Kaupan liittoon)*

Autoliikenteen Työnantajaliitto*

Elintarviketeollisuusliitto ry*

Energiateollisuus ry*

Erityispalvelujen Työnantajaliitto *

Finanssialan Keskusliitto*

Henkilöstöpalveluyritysten Liitto*

Kaupan Liitto ry*

Kemianteollisuus ry*

Kenkä- ja Nahkateollisuus ry*

Kiinteistöpalvelut ry*

Kulutustavararyhmä ry*

Kumiteollisuus ry*

Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry LTY*
Logistiikkayritysten liitto
Lääketeollisuus ry
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry*
Metsäteollisuus ry*
Muoviteollisuus ry*
Palvelualojen Toimialaliitto ry*
Puusepänteollisuus ry*
Rakennusteollisuus RT*
Rannikko- ja Sisävesiliikenteen Työnantajaliitto RASILA ry
Satamaoperaattorit ry*
Sivistystyönantajat
Sosiaalialan Työnantajat ry*
Suomen Huolintaliikkeiden Liitto
Suunnittelu- ja konsulttitoimistojen Liitto SKOL ry*
Teknokemian Yhdistys ry
Teknologiateollisuus ry*
Terveyspalvelualan Liitto ry*
Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI ry *
Viestinnän Keskusliitto ry*
Yksityisen Opetusalan Liitto ry*
Yleinen Teollisuusliitto YTL*

4.1.2 Suomen yrittäjät

Suomen Yrittäjät ry:n jäsenenä on vuoden 2011 alussa 112000 yritystä. Yrityksistä 86.3 % on korkeintaan 5 henkilöä työllistäviä yrityksiä. Yksinyrittäjiä on 53.8 % jäsenistöstä.

Suomen Yrittäjät on elinkeinoelämän suurin, yli 112 000 jäsenyrityksen keskusjärjestö. Mukana on yrityksiä kaupan, liikenteen, palvelujen, teollisuuden ja urakoinnin toimialoilta. Jäsenrakenne vastaa suomalaista yritysrakennetta. Jäsenyrityksistä puolet on yksinyrittäjiä ja puolet työnantajayrityksiä. Suomen 88 000 työnantajayrityksestä Suomen Yrittäjiin kuuluu 52 000 yritystä.

SY:llä on tällä hetkellä 53 toimialajärjestöä, jotka hoitavat oman toimialansa edunvalvonnan ja jäsenpalvelut. Suomen yrittäjien jäsenyys saattaa olla päällekkäinen EK:n jäsenyyden kanssa. Mm. Teknologiateollisuus ry on molempien järjestöjen jäsen. Suomen Yrittäjien jäsenliitto on suoraan sopijaosapuolena seitsemässä työehtosopimuksessa. Sopimuksen allekirjoittajina ovat sen toimialaliitoista Puuteollisuusyrittäjät, Suomen Lasitus- ja Hiomoliitto, Koneyrittäjien liitto, Hammaslaboratorioliitto, Suomen Sairaankuljetusliitto ja Suomen Hiusyrittäjät.

4.1.3 Muut työnantajajärjestöt

Julkisen sektorin työnantajia edustavat Valtion ja Kunnallinen työmarkkinalaitos. Järjestöihin kuulumattomia suurimpia työnantajaosapuolia työehtosopimuksissa ovat yksityisellä sektorilla Maaseudun Työnantajaliitto ja Palvelulaitosten työnantajyhdistys.

4.2 Palkansaajajärjestöt

Sopimusallalla on yleensä ainakin kaksi sopimusta, työntekijöitä koskeva ja toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus. Myös ylemmillä toimihenkilöillä on usein alalla oma sopimuksensa.

Käytännössä näyttää siltä, että palkansaajan koulutus ja asema työpaikalla on selvästi yhteydessä sopimusten palkansaajaosapuolen keskusjärjestöön. SAK:n jäsenliitot ovat mukana työntekijäsopimuksissa, STTK:n toimihenkilösopimuksissa ja AKAVA ylempien toimihenkilöiden sopimuksissa.

SAK:n jäsenistö toimii pääasiassa yksityisellä sektorilla ja STTK:n ja AKAVA:n jäsenistö on taas hieman useammin julkisen kuin yksityisen sektorin palveluksessa. SAK:n jäsenistä yksityisellä sektorilla on työssä hieman yli kolme neljänestä mm. Järjestötutkimuksen 2005 (Laukkanen, 2006) ja järjestön internet-sivuston mukaan. STTK:ssa on suuria terveydenhuollon alan liittoja ja sen jäsenistä yksityisellä sektorilla on n. 45 %. Valtion palveluksessa STTK:n jäsenistä on 20 % ja kunnan palveluksessa 40 %. Kunnallisen terveydenhuollon piirissä toimii liki 30 % STTK:n jäsenistä (Toimihenkilöbarometri 2005 ja 2009). Vuoden 2011 AKAVA:n tilastojen mukaan (Akavaaika 2011) sen jäsenistä oli yksityisellä sektorilla kaikkiaan 53 % ja näissä 20 % teollisuuden palveluksessa. Julkisen sektorin suuren osuuden selittää paljolti se, että kolmannes akavalaisista toimii opetus- tai kasvatustehtävissä.

Taulukko 1. Työehtosopimusten työntekijäosapuoli keskusjärjestöittäin

	Yht.	Yleissitovia	Ei yleissitovia
SAK	114	94	20
STTK	54	44	10
AKAVA	12	10	2
Muu	3	2	1
Kaikki yhdessä	8	4	4
Useita yhdessä	6	3	3
Yhteensä	197	157	40

Taulukossa ovat työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunnan käsitelyssä olleet sopimukset kesäkuun 2009 tilanteen mukaisena. Julkisen sektorin

sopimukset eivät tule lautakunnan käsittelyyn, joten sopimukset koskevat yksityistä sektoria sekä valtionenemmistöisiä ja kunnan yrityksiä.

Useimmin sopimuksissa on mukana SAK:n jäsenliittoja, mikä heijastaa keskusjärjestön suurta yksityisten yritysten palveluksessa olevien osuutta. STTK:n liitto on mukana 54 sopimuksessa. Yleensä suurimmilla aloilla on erikseen työntekijöiden ja toimihenkilöiden sopimukset. Ryhmään muu kuuluvat Suomen Journalistiliiton sopimukset. Kahdeksassa sopimuksessa on mukana liittoja kaikista keskusjärjestöistä. Näitä sopimuksia on etenkin sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Ylempien toimihenkilöiden sopimukset tekee yleisimmin akavalainen YTN, Ylempien Toimihenkilöiden Neuvottelujärjestö. YTN vastaa ylempien toimihenkilöiden neuvottelu- ja sopimustoiminnasta teollisuudessa sekä palvelualoilla, joilla sillä oli edellisessä tutkimuksessa metalliteollisuuden, suunnittelu- ja konsulttialan sopimukset, telealan, tietotekniikan palvelualan ja rahoitusalan sopimukset ja useilla aloilla suunnitelmia sopimustoiminnan laajentamisesta. Vuoden 2008 sopimuskierroksella YTN:llä on uusia sopimuksia energiateollisuudessa, kemianteollisuudessa, metsäteollisuudessa, elintarviketeollisuudessa ja palvelualoista ICT-alalla, viestinvälitys- ja logistiikka-alalla ja tutkimus- ja laboratorioalalla.

Muilla aloilla Akavan liitoista OAJ, Opettajien Ammattijärjestö, on mukana koulutusalan sopimuksissa ja Talentia, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö, sosiaalialalla. Suomen Farmasialiitto tekee sopimuksen apteekki-alalla, Agromiliitto neuvonta-alalla, Metsänhoitajaliitto metsäalalla ja Akavan Erityisalojen Keskusliitto museoalalla.

5 Työehtosopimukset toimialoittain

Seuraavassa tarkastelussa listataan kaikki yleissitovuuden vahvistamislautakunnan käsittelyssä olleet voimassa olevat sopimukset vuoden 2009 kesäkuun tilanteen mukaisina. Listan toimialaluokittelu on tehty sopimusalojen mukaan. Lautakunnan päätösten perusteluissa ilmenee yleensä koko alan palkansaajien määrän määrittelyssä käytetyt tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaiset toimialaluokat, jotka ovat tarkimmillaan 5-numerotasoisia. Tutkimuksessa vertailuaineistona käytetty tilastokeskuksen yritysrekisterin ja palkkarakennetilastojen toimialaluokitus on sekin 5-numerotasoinen. Tarkastelussa luokittelua on pyritty yksinkertaistamaan siten, että nämä eri lähteistä saadut tiedot olisivat mahdollisimman vertailukelpoisia. Tilastoissa ja vahvistamislautakunnan muistioissa käytetään pääosin vanhaa toimialaluokittelua (TOL 2002).

Työehtosopimuksista esitettävät tiedot ovat:

- sopimuksen nimi, työnantajaliitto ja palkansaajaliitto
- työntekijä- ja työntekijäjärjestötietojen ajankohta (v/kk)
- sopimuksen yleissitovuus (esillä vain, jos ei yleissitova)
  - 1 yleissitova
  - 2 ei yleissitova
  - 3 muuttunut yleissitovaksi
  - 4 muuttunut ei yleissitovaksi
  - 10 uusi sopimus
- työnantajan ilmoittama järjestäytyneiden yritysten lukumäärä
- järjestäytyneiden yritysten palveluksessa olevien palkansaajien määrä soveltamisalalla
- palkansaajien kokonaismäärä soveltamisalalla, lautakunnan laskelma (kokonaismäärä on sulkumerkeissä, mikäli se on päällekkäinen)
- työehtosopimuksen kattavuus järjestäytyneiden yritysten palveluksessa olevien palkansaajien osuus (%) soveltamisalan palkansaajista

Työehtosopimusten listauksen yhteydessä esitetään tarkasteltavan toimialan kokonaistiedot, järjestäytyneiden yritysten palveluksessa olevien palkansaajien määrä, palkansaajien kokonaismäärä ja työehtosopimusten edustavuus. Yritysten palveluksessa olevien palkansaajien määrissä ei ole päällekkäisyyksiä. Vahvistamislautakunta on laskelmissaan huomionnut muut alan sopimukset ja tarkistanut, ettei päällekkäisiä tietoja esitetä alojen palkansaajien kokonaislukumäärissä. Ei-yleissitovien sopimusten yhteydessä ilmoitetaan niissäkin alan kokonaislukumäärä. Näissä tapauksissa sitä ei ole seuraavassa tarkastelussa kuitenkaan laskettu mukaan toimialan palkansaajien määrään, mikäli alalla on kilpailevia sopimuksia. Tällöin lukumäärä esitetään sulkumerkeissä.

Toimialoittain esitetään vertailutietoina tilastokeskuksen yritysrekisteri- ja palkkarakennetilastojen mukaiset tarkasteltavan toimialan palkansaajien lukumäärät sekä järjestäytyneiden (EK) työnantajien palveluksessa olevien osuudet alan kaikista palkansaajista. Kaikkien tarkasteltavien toimialojen osalta tämä ei ole mahdollista. Alkutuotanto ei sisälly palkkarakennetilastoon eikä toimialoja kyetä aina vertailtavasti määrittämään. Yritysrekisteristä esitetään vielä toimialan vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten palkansaajien osuus prosentteina kaikista alan palkansaajista. Tilastotiedot ovat vuodelta 2008.

Vertailuaineistona listauksessa on säilytetty edellisen sopimusajankohdan tiedot. Ne esitetään sopimuksittain suluissa uuden sopimuksen tietojen alapuolella.

5.1 Sopimusten kattavuus teollisuudessa

5.1.1 Elintarviketeollisuus

	tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Elintarvikealan automiesten työehtosop.	7/11	158	100	123	81,3
Elintarviketeollisuusliitto ry	(4/01)	175	100	130	76,9)
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry					
Elintarvikealojen työehtosopimus	7/11	120	6030	7704	78,3
Elintarviketeollisuusliitto ry	(4/01)	121	6744	8500	79,3)
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry					
Elintarviketeollisuuden toimihenkilöiden tes	7/11	280	6200	7613	81,4
Elintarviketeollisuusliitto ry	(5/10)	280	6700	7359	91,0)
Toimihenkilöunioni TU ry					
Leipomoiden työntekijöitä koskeva työehtosopimus	7/11	64	3920	4813	81,4
Elintarviketeollisuusliitto ry	(4/01)	83	4422	5600	79,0)
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry					
Lihateollisuuden asiamiesten työehtosopimus	7/11	60	80	98	81,6
Elintarviketeollisuusliitto ry	(5/10)	54	80	88	90,9)
Toimihenkilöunioni TU ry					
Meijereiden erikoiskoulutuksen saaneita ja teknisiä toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus	7/11	33	1200	1473	81,5
Elintarviketeollisuusliitto ry	(5/10)	36	1200	1318	91,0)
Meijerialan Ammatillaiset MVL ry, TU ry					
Meijerityöntekijöitä koskeva työehtosopimus	7/11	33	2283	2804	81,4
Elintarviketeollisuusliitto ry	(4/01)	37	3210	4000	80,3)
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry					

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Panimoiden ja virvoitusjuomatehtaiden tes		7/11	4	1313	1612	81,5
Elintarviketeollisuusliitto ry		(5/10)	4	1348	1482	91,0)
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry						
Liha-alan työehtosopimus		7/11	60	6426	7891	81,4
Elintarviketeollisuusliitto ry		(4/01)	55	6811	8600	79,2)
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry						
Elintarviketeollisuuden ylempien toimi- henkilöiden työehtosopimus	10	9/02	300	3500	4320	81,0
Elintarviketeollisuusliitto ry						
Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry						
Elintarviketeollisuuden sähkömiesten tes	2 10	-	-	-	-	-
Elintarviketeollisuusliitto ry						
Sähköalojen ammattiliitto ry						
Yhteensä 2007/2008				31052	38451	80,8
Yhteensä 2005/2006				30615	37077	82,6

Kaikkiaan elintarviketeollisuudessa työehtosopimusten kattavuus on 80,8 % yleisittovuuslautakunnan ratkaisujen mukaan. EK:n palkkailmoitusten ja yritysrekisteritietojen perusteella järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien osuus on lähes sama, 78,8 %. Alan palkansaajien määrä on yritysrekisterin mukaan 34100 vuonna 2008 ja vähintään 30 hengen työpaikoilla palkansaajista on alalla 82,7 %. Yleisittovuusratkaisuissa palkansaajia alalla arvioidaan olevan 38500.

Työnantajaosapuolena kaikissa alan sopimuksissa on Elintarviketeollisuusliitto. Työntekijöitä edustaa Suomen Elintarviketyöläisten liitto ja toimihenkilöitä Toimihenkilöunioni, meijerialalla Meijeriväen ammattilaiset ja uutena akavalainen YTN ylempien toimihenkilöiden työehtosopimuksessa. Sähkömiesten sopimus alalla on myös uusi. Se on kuitenkin päällekkäinen muiden alan sopimusten kanssa eikä se ole yleisittova. Uudesta sopimuksesta huolimatta muutokset alalla ovat pieniä.

5.1.2 Mekaaninen metsäteollisuus ja puusepänteollisuus

Mekaanisessa metsäteollisuudessa ja puusepänteollisuudessa työehtosopimukset kattavat kaikkiaan 54,9 % alan palkansaajista. Palkkailmoitusten perusteella laskettu kattavuus on mekaanisessa metsäteollisuudessa 42,6 % ja alalla on palkansaajia 25400. Tähän kuuluu myös puutalojen valmistus ja osin muu rakennuspuusepäntuotteiden valmistus. Puusepänteollisuudessa, huonekaluteollisuus mukaan lukien, EK:n jäsenten osuus alan yritysten palkansaajista on 45 % ja palkansaajia alalla on kaikkiaan 9100. Vähintään 30 hengen yritysten osuus alan palkansaajista on mekaanisessa metsäteollisuudessa 78,2 % ja puusepänteollisuudessa 57 %. Kaikkiaan näillä aloilla toimii yritysrekisterin mukaan 34500 palkansaajaa, joista 43,1 % (14900) järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa. Yhteensä mekaanisessa

metsäteollisuudessa, puusepänteollisuudessa ja huonekaluteollisuudessa vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä on työssä 72.7 % palkansaajista.

Yleissitovuusratkaisuihin perusteella alalla muutokset aiempaan ovat pienet. Sen sijaan palkkailmoitusten mukaan järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien määrä on vähentynyt noin 6000.

Työnantaja sopimuksissa edustavat Metsäteollisuus ry, Puusepänteollisuus ry ja Puuteollisuusyrittäjät ry. Työntekijäosapuoli on Puu- ja erityisalojen liitto ja toimihenkilöitä edustaa Toimihenkilöunioni. Puusepänteollisuuden toimihenkilösopimukset eivät ole yleissitovia.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Mekaanisen metsäteollisuuden toimi- henkilöiden tes		6/04 (3/12)	52 52	1718 1750	2477 2766	69,3 63,3)
Metsäteollisuus ry Toimihenkilöunioni TU ry						
Mekaanisen metsäteollisuuden työehtosopimus		7/12 (4/06)	38 52	9516 10700	21837 18500	43,6 57,8)
Metsäteollisuus ry Puu- ja erityisalojen liitto ry, Metallityöväen Liitto, Sähköalojen ammattiliitto						
Puusepänteollisuuden työehtosopimus		7/06	565	8180	11017	74,2
Puusepänteollisuus ry, Puuteollisuusyrit- täjät ry		(3/12)	-	8420	12460	67,6)
Puu- ja erityisalojen liitto ry						
Puusepänteollisuuden toimihenkilöiden tes	2	7/12	-	350	1955	17,9
(Puuteollisuusyrittäjät)	(4	4/12	500	300	3140	9,6)
Puuteollisuusyrittäjät ry Toimihenkilöunioni TU ry						
Puusepänteollisuuden toimihenkilöiden tes	2	7/06	70	700	(1955)	35,8
Puusepänteollisuuden Liitto ry	(2	4/12	500	700	(3140)	22,3)
Toimihenkilöunioni TU ry						
Yhteensä 2007/2008				20464	37286	54,9
Yhteensä 2005/2006				21870	36866	59,3

5.1.3 Paperi- ja puumassateollisuus

Paperi- ja puumassateollisuuden työehtosopimusten kattavuus on 80.8 % ja palkan-
saajia on 35400. Vuonna 2006 osuus oli 84.9 % ja palkansaajia oli hieman vähem-
män, 33800. Tilastokeskuksen palkkatilastojen mukaan järjestäytyneiden työnan-
tajien palveluksessa on 85.2 % palkansaajista. Vähintään 30 henkilöä työllistävissä
yrityksissä toimii 97 % palkansaajista, joten alalla ei ole juurikaan pieniä yrityksiä.

Alalla oli yritysrekisterin mukaan 28700 palkansaajaa vuonna 2008, mikä on selvästi vähemmän kuin yleissitovuusratkaisujen laskelmissa.

Työnantajaosapuoli suurimmissa alan sopimuksissa on Metsäteollisuus ry. Työntekijöitä edustavat Paperiliitto ja Sähköalojen ammattiliitto ja toimihenkilöitä Suomen Konepäällystöliitto ja Toimihenkilöunioni. Alalla on uusi ylempiä toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus, jossa palkansaajaosapuolena on Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry. Sopimuksen piiriin kuuluu yleissitovuusratkaisujen perusteella kaikkiaan 4500 palkansaajaa, joista 3100 on järjestäytyneen työnantajan palveluksessa. Samalla alan palkansaajien määrä on kaikkiaan hieman noussut vaikka työntekijöiden määrä onkin laskenut noin 3000.

Alan kaikki sopimukset ovat yleissitovia.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Metsäteollisuus ry:n ja Sähköalojen ammattiliitto ry:n välinen paperi- ja puumassateollisuuden sähköalan työntekijöitä koskeva Metsäteollisuus ry Sähköalojen ammattiliitto ry		7/12 (6/01)	38 35	750 800	830 845	90,4 94,7)
Paperiteollisuuden toimihenkilösopimus Metsäteollisuus ry Suomen Konepäällystöliitto SKL ry, TU ry		7/12 (5/09)	42 40	4505 5600	9046 9260	49,8 60,5)
Paperiteollisuuden työehtosopimus Metsäteollisuus ry Paperiliitto ry		7/12 (5/08)	38 36	18282 21205	19686 22386	92,9 94,7)
Metsäteollisuuden ylempiä toimihenkilöitä koskeva Metsäteollisuus ry Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry	10	7/12	107	3985	4500	88,5
Pahvin ja paperinjalostusalan toimihenki- löitä koskeva tes Pahvin ja Paperinjalostajain Yhdistys ry Toimihenkilöunioni ry		8/02 (6/11)	32 32	225 200	305 293	73,8 68,3)
Pahvin- ja Paperinjalostajain Yhdistys ry:n ja Paperiliitto ry:n välinen tes Yleinen Teollisuusliitto, Pahvin ja Paperinjal Yhd. Paperiliitto ry		8/02 (6/11)	25 25	900 900	1070 1030	84,1 87,4)
Yhteensä 2007/2008				28647	35437	80,8
Yhteensä 2005/2006				28705	33814	84,9

5.1.4 Paino- ja kustannustoiminta

Solmittujen työehtosopimusten perusteella laskettu kattavuus on 82.4 % ja palkansaajia on kaikkiaan 29800. Tilastokeskuksen palkkailmoitus- ja yritysrekisteriaineistossa järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien osuus on 86.1 % alan 26100 palkansaajasta.

Kustantamisessa suurten, vähintään 30 henkeä työllistävien, yritysten osuus alan henkilöstöstä on 77.8 % ja painamisessa 69 %.

Alan keskeisimpien sopimusten työnantajaosapuoli on Viestinnän Keskusliitto, entinen Viestintätyönantajat VTA ry, ja palkansaajia edustavat Viestintäalan ammattiliitto, Journalistiliitto, Toimihenkilöunioni ja faktoreita edustava Mediaunioni. Toimihenkilöunionin sopimus ei ole edelleenkään yleissitova. Tilastokeskuksen aineistoissa ei äänilevytuotantoa eikä radio- tai tv-toimintaa lueta tälle sopimusalueelle.

Sanomalehdenjakajia koskeva työehtosopimus ei ole enää yleissitova. Entisen postin sopimuksia käsitellään erillisinä sopimusaloina.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Graafisen teollisuuden automiesten työehtosopimus		8/06 (4/12)	17 20	56 73	59 81	94,9 90,1)
Viestinnän Keskusliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry						
Journalisteja koskeva työehtosopimus		7/12 (4/12)	160 169	5564 4937	6401 5530	86,9 89,3)
Viestinnän Keskusliitto ry Suomen Journalistiliitto						
Kirjatyöntekijöitä koskeva työehtosopimus		6/12 (4/12)	227 249	8616 9052	8962 10139	96,1 89,3)
Viestinnän Keskusliitto ry Viestintäalan ammattiliitto ry						
Kustannustoimittajien työehtosopimus		6/12 (4/12)	23 19	479 445	499 498	96,0 89,4)
Viestinnän Keskusliitto ry Suomen Journalistiliitto SJL ry						
Sanomalehdenjakajia koskeva työehtosopimus	4	6/12 (4/12)	14 18	2305 2300	5967 2577	38,6 89,3)
Viestinnän Keskusliitto ry Viestintäalan ammattiliitto ry						
Viestinnän Keskusliiton ja Viestintäalan amm.liiton /		6/12 (4/12)	351 326	3551 3413	6639 6734	53,5 50,7)
Viestintäalan toimihenkilöt Grafinetin välinen tes						
Viestinnän Keskusliitto ry Viestintäalan ammattiliitto/Grafinet						

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Viestinnän keskusliiton ja Mediaunioni MDU:n välinen teknisiä toimihenkilöitä koskeva tes		6/12 (4/12)	145 168	1165 1220	1211 1365	96,2 89,4)
Viestinnän Keskusliitto ry Mediaunioni MDU ry						
Paikallisradioissa työskenteleviä toimituksellisia toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus	2 (2)	8/04 4/12	3 3	12 16	100 100	12,0 16,0)
Viestinnän Keskusliitto ry Suomen Journalistiliitto ry						
Viestintätyönantajat VTA:n ja TU:n välinen tes	2 (2)	6/12 4/12	351 326	2830 2600	(6639) (6734)	42,6 38,6)
Viestinnän Keskusliitto ry Toimihenkilöunioni TU ry						
Äänilevytuottajayhtiöiden palveluksessa olevia muusikkoja, laulajia ja kapellimes- tareita koskeva		7/12 (4/12)	5 -	- -	- -	- -)
Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Suomen Muusikkojen Liitto ry						
Yhteensä 2007/2008				24578	29838	82,4
Yhteensä 2005/2006				24056	27024	89,0

5.1.5 Tekstiiliteollisuus

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Tekstiili- ja vaatetusteollisuuden toimihenkilösop.		6/12 (5/02)	150 170	1900 2000	2266 2389	83,8 83,7)
Kulutustavararyhmä ry Toimihenkilöunioni TU						
Tekstiili- ja vaatetusteollisuuden työehtosopimus		6/12 (5/09)	150 170	4700 5400	5607 6400	83,8 84,4)
Kulutustavararyhmä ry Kemianliitto ry						
Tekstiiliteollisuuden laitosten työehtosopimus		6/12 (5/09)	25 170	150 150	179 180	83,8 83,3)
Kulutustavararyhmä ry Kemianliitto ry						
Tekstiiliteollisuuden sähkömiehiä koskeva tes	2 (2)	8/06 5/02	- 170	25 5	- 36	- 13,9)
Kulutustavararyhmä ry Sähköalan ammattiliitto ry						
Yhteensä 2007/2008				6750	8052	83,8
Yhteensä 2005/2006				7555	9005	83,9

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle tehtyjen ilmoitusten perusteella laskettu järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien osuus palkansaajista on tekstiiliteollisuudessa 83.8 %. Tilastokeskuksen yritysrekisteri- ja palkka-aineiston perusteella osuus oli vuonna 2008 81.2 %. Alan 7500 palkansaajasta on yritysrekisterin mukaan vuonna 2008 vähintään 30 hengen yrityksissä 67.1 %. Ala on edelleen supistunut vuodesta 2004. Työnantajia edustaa sopimuksissa Kulutustavararyhmä ry, entinen Tekstiili- ja vaatetusteollisuus ry. Palkansaajia edustavat taas Kemianliitto, johon tekstiiliala liittyi vuonna 2004, sekä Toimihenkilöunioni. Sähköalaa lukuun ottamatta sopimukset ovat yleissitovia. Alalla ovat voimassa samat sopimukset kuin aiemminkin.

5.1.6 Kenkä- ja nahkateollisuus

Alalla on yksi sopimus, jonka kattavuus on 77.2 % yleissitovusratkaisujen mukaan. Yritysrekisteriaineiston perusteella järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on 96.3 % alan palkansaajista, joita on 1726 vuonna 2008. Palkansaajien määrä on laskenut selvästi aiemmasta tutkimuksesta, jolloin heitä oli noin 2000.

	tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Kenkä- ja nahkateollisuuden työehtosopimus	8/06 (6/03)	38 37	1300 1312	1683 1916	77,2 68,5)
Kenkä- ja Nahkateollisuus ry Kemianliitto ry					
Yhteensä 2007/2008			1300	1683	77,2

5.1.7 Kemianteollisuus

5.1.7.1 Kemianteollisuus

Kemianteollisuudessa järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on työehtosopimusratkaisujen mukaan 74.5 % 40800 palkansaajasta. Palkkatiedustelujen perusteella osuus on puolestaan 87.4 %. Yritysrekisterin mukaan aloilla on kaikkiaan 35200 palkansaajaa vuonna 2008. Alan palkansaajista 89.2 % työskentelee vähintään 30 hengen yrityksissä.

Työnantajien edustajia alalla ovat Kemianteollisuus ry ja sen toimialaliitot Kumianteollisuus ry ja Muoviteollisuus ry. Työntekijäliitto sopimuksissa on Kemianliitto ja toimihenkilöliitto Toimihenkilöunioni. Kemian sopimuksen kanssa päällekkäinen sähkömiesten sopimus ei ole edelleenkään yleissitova.

Kemianteollisuuden alalle on tullut uutena ylempien toimihenkilöiden työehtosopimus, jonka piiriin kuuluu kaikkiaan 7800 palkansaajaa. Järjestäytyneiden yritysten palveluksessa heistä on 4300. Alalla on myös uusi vuokratyötä koskeva sopimus. Molemmat ovat yleissitovia.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Öljy-, maakaasu- ja petrokemian teollisuutta koskeva tes		7/10 (5/02)	9 10	1753 1727	2168 2109	80,8 81,9)
Kemianteollisuus ry Kemianliitto ry						
Kemianalan toimihenkilösopimus		7/11	260	8371	10000	83,7
Kemianteollisuus ry, Yleinen teollisuusliitto/Pesuteollisuusliitto Toimihenkilöunioni TU ry		(6/03)	280	9200	10200	90,2)
Kemianteollisuus ry:n, Kumiteollisuus ry:n ja	2	8/06 (2 4/12)	8 17	60 80	(600) (695)	10,0 11,5)
Sähköalojen ammattiliitto ry:n välinen sähköalantyöntekijöiden työehtosopimus Kemianteollisuus ry, Kumiteollisuus ry Sähköalojen ammattiliitto ry						
Kemianteollisuuden ylempien toimihenkilöiden tes	10	8/06	-	4300	7750	55,5
Kemianteollisuus KT ry Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry						
Vuokratyötä kemian toimialoilla koskeva tes	10	9/01	40	400	878	45,5
Palvelualojen Toimialaliitto ry Kemianliitto ry						
Kemian perusteellisuuden työehtosop.		7/06	53	3953	4400	89,8
Kemianteollisuus ry Kemianliitto ry		(4/02)	52	4220	4400	95,9)
Kumiteollisuuden työehtosopimus		7/10	14	2000	2264	88,3
Kumiteollisuus ry Kemianliitto ry		(6/02)	20	2000	2200	90,9)
Kumiteollisuuden toimihenkilöiden työehtosopimus		7/11 (4/12)	14 20	300 280	385 370	77,9 75,7)
Kumiteollisuus ry Toimihenkilöunioni TU ry						
Muovi- ja kemian tuoteteollisuuden työehtosopimus		8/08 (4/12)	188 192	9299 7656	13000 13250	71,5 57,8)
Kemianteollisuus ry, Muoviteollisuus ry Kemianliitto ry						
Yhteensä 2007/2008				30436	40845	74,5
Yhteensä 2005/2006				25163	32529	77,4

5.1.7.2 Rakennustuoteteollisuus

Työehtosopimustarkastelun perusteella alan palkansaajista on järjestäytyneiden yritysten palveluksessa 86.7 %. Vastaava osuus on yritysrekisteri- ja palkkatiedusteluaineistossa 84.9 %. Palkansaajia alalla on sen mukaan kaikkiaan 16800 vuonna 2008, ja luku on hieman suurempi kuin tes-aineiston mukainen määrä, 15300.

Alan palkansaajista 86.9 % on työssä vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä. Työntekijä alalla edustavat Rakennustuoteteollisuus RTT ry, Kulutustavararyhmä ry ja Suomen Lasitus- ja Hiomoliitto ry. Tässäkään sähkömiesten sopimukset eivät ole yleisheitavia.

Sopimukset ovat samat kuin edellisessä tutkimuksessa ja niitä koskevat muutokset ovat vähäisiä.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Lasikeraamisen teollisuuden toimihenkilöitä koskeva tes		8/10 (5/09)	30 32	700 700	800 815	87,5 85,9)
Kulutustavararyhmä ry Toimihenkilöunioni TU						
Lasikeraamisen teollisuuden työehtosop.		8/05	30	3500	3680	95,1
Kulutustavararyhmä ry Kemianliitto ry		(5/09)	32	3600	4194	85,8)
Lasikeraamisen teollisuuden sähkömiehen tes	2	8/06 (2 6/11)	30 34	150 40	- 80	- 50,0)
Kulutustavararyhmä ry Sähköalojen ammattiliitto ry						
Lasitus-, rakennuslasitus- ja lasinjalostusalan tes		7/06 (4/12)	66 65	600 530	1150 1150	52,2 46,1)
Suomen Lasitus- ja Hiomoliitto ry Kemianliitto ry						
Rakennusaine- ja betoniteollisuuden toimihenkilöitä koskeva tes		8/05 (6/12)	160 180	1827 1401	2125 1667	86,0 84,0)
Rakennustuoteteollisuus RTT ry Toimihenkilöunioni TU ry						
Rakennustuoteteollisuuden työehtosopimus		8/06 (6/12)	160 180	6500 6500	7561 7730	86,0 84,1)
Rakennustuoteteollisuus RTT ry Rakennusliitto ry						
Rakennustuoteteollisuuden sähkömiesten tes	2 10	8/06	-	30	(100)	30,0
Rakennustuoteteollisuus RTT ry Sähköalojen ammattiliitto ry						
Yhteensä 2007/2008				13277	15316	86,7
Yhteensä 2005/2006				12771	15636	81,7

5.1.8 Teknologiateollisuus

Alan sopimukset ovat varsin laajoja ja sitä on tarkasteltava kokonaisuutena. Työehtosopimusten vahvistamislautakunnalle tehtyjen ilmoitusten mukaan alan palkansaajista on 82,6 % järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa eikä muutosta aiempaan verrattuna ole. Palkkailmoitusaineiston perusteella osuus on 74,6 % alan 204500 palkansaajasta. Yritysrekisterin mukaan metallien jalostuksessa ja koneiden ja laitteiden valmistuksessa on noin 15000 palkansaajaa enemmän vuonna 2008 kuin vuonna 2004. Vähintään 30 hengen yrityksissä työskentelee 82,3 % palkansaajista.

Alan hallitseva työnantajajärjestö on Teknologiateollisuus ry. Työntekijöitä edustavat lähinnä Metalliliitto ja Puu- ja erityisalojen liitto ja toimihenkilöitä Toimihenkilöunioni. Teknologiateollisuudessa ylemmillä toimihenkilöillä on ollut jo aiemmin oma erillinen sopimuksensa, jossa palkansaajia edustaa YTN, akavalainen Ylempien Toimihenkilöiden Neuvottelujärjestö. Kaikki sopimukset ovat yleissitovia.

	tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Teknologiateollisuuden työehtosopimus	7/12	-	79800	96160	83,0
Teknologiateollisuus ry	(4/12)	-	83700	99904	83,8)
Metallityöväen Liitto ry					
Teknologiateollisuuden ylempien toimi- henkilöiden työehtosopimus	7/12	-	55600	67000	83,0
Teknologiateollisuus ry	(4/12)	-	51200	61112	83,8)
Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry					
Pelti- ja teollisuuseristysalan tes	7/06	83	2025	2630	77,0
Metalliteollisuudenharjoittajain Liitto - MTHL:n Työnantajat ry	(5/01)	77	2050	2600	78,8)
Metallityöväen Liitto ry					
Teknologiateollisuuden (Metalliteollisuus- den) sähköalan työntekijöiden työehtosopimus	7/12 (4/12)	- -	2300 2300	2770 2745	83,0 83,8)
Teknologiateollisuus ry					
Sähköalojen ammattiliitto ry					
Teknologiateollisuuden (Metalliteollisuus- den) toimihenkilöiden tes	7/12 (4/12)	- -	23600 21500	28440 25662	83,0 83,8)
Teknologiateollisuus ry					
Toimihenkilöunioni TU ry					
Veneenrakennusteollisuuden työehtosopimus	7/10 (5/02)	14 14	867 828	1500 1722	57,8 48,1)
Veneteollisuuden Työnantajat ry					
Puu- ja erityisalojen liitto ry					
Jalometallialan työehtosopimus	8/05	8	265	500	53,0
Työnantajain Yleinen Ryhmä ry	(6/03)	8	246	435	56,6)
Metallityöväen Liitto ry					

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Harja- ja sivellinalojen työehtosopimus		8/06	-	80	130	61,5
Työnantajain Yleinen Ryhmä ry		(6/03	6	80	137	58,4)
Puu- ja erityisalojen liitto ry						
Yhteensä 2007/2008				164537	199130	82,6
Yhteensä 2005/2006				161934	194397	83,3

5.2 Energia-ala

Työehtosopimusaineiston perusteella laskettu kattavuus on 74,1 %. Palkkatieduste-
luissa osuus on 84,7 %. Yritysrekisterin mukaan alalla on 11500 yritysten palveluk-
sessa olevaa palkansaajaa, joista 9700 toimii järjestäytyneissä yrityksissä. Työehto-
sopimusratkaisuisissa alalla arvioidaan olevan 15500 palkansaajaa.

Työnantajaosapuolena sopimuksissa on Energiateollisuus ry. Sen jäsenistö koos-
tuu pääosin kunnallisista energialaitoksista. Ne ovat osin osakeyhtiöitä. Alalla on
solmittu myös kunnallisia sähkölaitoksia koskeva Energia-alan työnantajayhteisöjen
ja kunta-alan liittojen välinen sopimus. Kunnan ja valtion yritysten palveluksessa on
energia-alalla yritysrekisterin mukaan kaikkiaan 7000 palkansaajaa vuonna 2008.
Vahvistamislautakunnan selvitysten mukaan näistä kuitenkin valtaosa kuuluu yksi-
tyiselle sektorille, mikä selittää aineistojen lukumääräerot.

Alan yritykset lienevät varsin yleisesti järjestäytyneitä myös sen perusteella, että
vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä alalla toimii 81,3 % palkansaajista.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Energiateollisuuden toimihenkilöiden tes		8/01	180	4300	5802	74,1
Energiateollisuus ry		(3/12	120	3200	5720	55,9)
Toimihenkilöunioni TU ry, Suomen Konepäällystöliitto ry						
Energiateollisuuden työntekijöiden tes		8/01	180	4800	6476	74,1
Energiateollisuus ry		(3/12	120	3300	5280	62,5)
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL, Sähköalojen ammattiliitto						
Energiateollisuuden ylempien toimihenki- löiden tes	10	8/01	180	2400	3242	74,0
Energiateollisuus ry Ylemmät Toimihenkilöt ry						
Energiateollisuus ry:n ja Energia-alan Unionin välinen energia-alan toimihenki- löiden tes	2 10	-	-	-	(5800)	-
Energiateollisuus ry Energia-alan Unioni ry						
Yhteensä 2007/2008				11500	15520	74,1
Yhteensä 2005/2006				6800	11000	61,8

5.3 Rakennusala

Kaikkiaan rakennusosalalla on yritysrekisterin mukaan palkansaajia 135700 vuonna 2008. Heistä 37,9 % toimii järjestäytyneissä ja 44,9 % vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä. Yritysrekisterin mukaan rakennusosalalla palkansaajia on noin 46000 enemmän kuin yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmassa. Ero johtuu yleissitovuusratkaisujen ja yleisten tilastojen erilaisesta toimialaluokittelusta. Tilastoissa rakennusalan toimialalta sijoittuu työehtosopimustarkastelussa osia mm. kiinteistöpalvelualalle, ICT-tekniikkaan, energia-alalle, rakennustuotetalalle, teknologiateollisuuteen ja kaupan-alalle.

5.3.1 Maa- ja vesirakentaminen

Maa- ja vesirakentamisen toimialalla on neljä sopimusta, joista yleissitovia ovat asfalttialan ja Infra ry:n (Maarakentajien Keskusliiton) ja Rakennusliiton väliset sopimukset. Järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on palkansaajista työehtosopimustarkastelun perusteella 71 % ja palkansaajia alalla on vuonna 2008 18400. Palkkailmoitustiedoista ei voi laskea vastaavia lukuja, koska toimialajaottelu on poikkeava. Yritysrekisterin mukaan alalla on 18100 palkansaajaa vuonna 2008.

Koneyrittäjien liiton pääsopimus on metsäalalla eikä heitä koskeva maanrakennusalan sopimus ole yleissitova.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Maarakennusalan työehtosopimus	2	8/05	1011	1000	(16615)	6,0
Koneyrittäjien liitto ry	(2	3/02	-	600	(15170)	4,0)
Rakennusliitto ry						
Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry:n	2	7/08	1	1233	(17200)	7,2
ja JHL ry:n välinen infra-alan työntekijöitä koskeva tes	(2	5/01	1	1400	(14600)	9,6)
Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry						
Julkisten ja hyvinvointipalvelujen liitto						
JHL ry						
Maa- ja vesirakennusalan työehtosopimus		8/04	972	9300	16615	56,0
Infra ry	(3/08		-	7300	15170	48,1)
Rakennusliitto ry						
Asfalttialan työehtosopimus		9/01	13	1500	1750	85,7
Asfalttiliitto ry	(5/09		12	1125	1400	80,4)
Rakennusliitto ry						
Yhteensä 2007/2008				13033	18365	71,0
Yhteensä 2005/2006				10425	16570	62,9

5.3.2 Talonrakennus

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmien perusteella alalla on järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa 53,5 % 71000 palkansaajasta. Yritysrekisteritietojen mukaan vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä toimii 44,9 % palkansaajista. Tässäkään tilastoista ei voi laskea järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa palkkailmoitustietojen perusteella olevien palkansaajien osuutta.

Ala on suhdanneherkkä ja palkansaajien lukumäärä on yleissitovuusratkaisuissa pudonnut noin 5000 aiemmasta. Sopimusten kattavuus on talonrakennuksessa pysynyt liki ennallaan.

Alan sopimuksissa on mukana lukuisia eri työnantajaliittoja. Pääsopimuksessa työnantaja edustaa Talonrakennusteollisuus ry. Työntekijöitä edustaa Rakennusliitto ja toimihenkilöitä Toimihenkilöunioni. Työnantajapuolella perustettiin vuonna 2004 Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto, TIKLI, johon liittyivät talonrakennuksesta sähkö- ja LVI-alat.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Rakennusalan työehtosopimus		7/12	345	15495	32213	48,1
Talonrakennusteollisuus ry		(3/01)	318	15000	36185	41,5)
Rakennusliitto ry						
Rakennusalan toimihenkilöiden työehtosopimus		8/05 (3/02)	- -	6795 7500	9583 11400	70,9 65,8)
Talonrakennusteollisuus ry, Infra ry, Kattoliitto						
Toimihenkilöunioni TU ry						
Vedeneristysalan työehtosopimus		8/05	32	1150	1350	85,2
Kattoliitto ry		(5/04)	34	900	1200	75,0)
Rakennusliitto ry						
Talotekniikka-alan toimihenkilöiden tes		7/12	330	2030	2998	67,7
TIKLI, LVI-tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry		(3/02)	330	3000	5192	57,8)
Toimihenkilöunioni TU ry						
Talotekniikka-alan sähköasennustoimialan tes	4	7/12 (2/12)	51 49	3606 5550	9201 8820	39,2 62,9)
Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI						
Sähköalojen ammattiliitto ry						
Talotekniikka-alan LVI-toimialan työehtosopimus		7/12 (1/12)	277 -	4650 4717	10900 8400	42,7 56,2)
LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry						
Rakennusliitto ry						
Lattianpäällystysalan työehtosopimus		8/05	65	750	1000	75,0
Lattian- ja seinänpäällysteliitto ry		(5/11)	69	800	1200	66,7)
Rakennusliitto ry						

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Maalausalan työehtosopimus		8/06	280	3500	3750	93,3
Suomen Maalarimestariliitto ry		(6/11)	294	3000	3800	78,9)
Rakennusliitto ry						
Yhteensä 2007/2008				37976	70995	53,5
Yhteensä 2005/2006				40467	76197	53,1

5.4 Kauppa

5.4.1 Autokauppa

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmissa järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuudeksi saadaan 62.2 % ja alalla on 32700 palkansaajaa.

Palkkatiedusteluaineistossa autokaupan osalla järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien osuus on moottoriajoneuvojen kaupassa, huollossa ja huoltamotoiminnassa kaikkiaan 51.4 %. Autokaupassa osuus on 69.6 %, varaosakaupassa 54 %, huollossa 28.6 % ja huoltamotoiminnassa 43 %. Yritysrekisterin mukaan auto-kaupassa ja huollossa toimii vähintään 30 hengen yrityksissä 55.6 % alan 37200 palkansaajasta.

Ala on hieman kasvanut ja sopimusten piirissä on hieman suurempi osuus palkansaajista edelliseen tutkimukseen verrattuna. Alalla on uusi toimihenkilöiden työehtosopimus. Kaikki sopimukset ovat yleissitovia.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Autoalan toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus		7/11 (5/09)	759 781	2611 1603	4724 2800	55,3 57,3)
Autoalan Keskusliitto ry						
Toimihenkilöunioni TU ry						
Auto- ja konekaupan työehtosopimus		7/11 (5/03)	759 832	6951 6316	11162 11100	62,3 56,9)
Autoalan Keskusliitto ry						
Auto- ja Konealan Unioni AKU ry, Metalliliitto						
Auto- ja konekorjaamoalan työehtosop.		7/11 (5/03)	759 832	8066 7250	12957 12774	62,3 56,8)
Autoalan Keskusliitto AKL ry						
Metallityöväen Liitto ry						
Huoltokorjaamoiden työehtosopimus		8/03 (3/09)	163 183	740 770	1500 1600	49,3 48,1)
Autoliikenteen Työntekijäliitto ry						
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry						
Toimihenkilöiden työehtosopimus	10	8/02	127	780	972	80,2
Työnantajain Yleinen Ryhmä, Kenkä- ja Nahkateollisuus ry						
Toimihenkilöunioni TU ry						

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Autonrengasalan työehtosopimus		7/12	75	1200	1421	84,4
Autonrengasliitto ry Kemianliitto ry		(4/12	82	1200	1286	93,3)
Yhteensä 2007/2008				20348	32736	62,2
Yhteensä 2005/2006				17139	29560	58,0

5.4.2 Vähittäis- ja tukkukauppa

Työehtosopimusten yleissitovuusratkaisujen perusteella kaupan alan palkansaajista 63,5 % on työssä järjestäytyneissä yrityksissä. Palkkailmoitusten mukaan osuus on 74,3 % eli huomattavasti suurempi. Tukkukaupassa osuus on 50,4 ja vähittäiskaupassa 90,3 %. Yritysrekisterin mukaan alalla on kaikkiaan 199000 palkansaajaa ja järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa palkansaajia on kaikkiaan 148000. Palkansaajien määrät ovat siten työnantajien palkkatilastoissa huomattavasti suuremmat kuin yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle tehdyissä ilmoituksissa.

Alalla on runsaasti tilapäistä ja osa-aikaista työvoimaa, mikä nostaa juuri palkkailmoituksiin sisältyvien palkansaajien määrää. Tilastokeskuksen mukaan vähittäiskaupassa neljännes työskentelee alle 30 tuntia viikossa. Alalla on lisäksi runsaasti kausivaihteluja.

Tukkukaupassa vähintään 30 henkeä työllistävissä yrityksissä toimii 56 % palkansaajista. Vähittäiskaupassa vastaava osuus on 65 %. Alan pääsopimus on Suomen Kaupan Liiton ja Palvelualojen ammattiliiton välinen.

Kaupan ala on kasvanut ja hieman keskittynyt verrattuna edelliseen tutkimukseen. Keskittymisen myötä sopimusten kattavuus on lisääntynyt erityisesti vähittäiskaupassa.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Kaupan työehtosopimus		8/06	2210	106000	166171	63,8
Suomen Kaupan Liitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		(4/12	2500	85000	157211	54,1)
Optikoiden työehtosopimus		8/05	10	600	1177	51,0
Suomen Kaupan Liitto ry Suomen Optikoiden Ammattiliitto ry		(5/09	15	500	900	55,6)
Varasto- ja kuljetusesimiesten tes		8/05	100	1500	2340	64,1
Suomen Kaupan Liitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		(4/12	100	1700	2500	68,0)
Vähittäiskaupan esimiesten työehtosopimus		8/05	700	4500	10643	42,3
Suomen Kaupan Liitto Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	(3	5/12	250	3700	8100	45,7)

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Apteekkien työntekijöiden työehtosop.		8/02	610	3000	3105	96,6
Apteekkien Työnantajaliitto ry		(5/02	601	3000	3623	82,8)
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Farmaseuttisen henkilöstön työehtosop.		8/03	610	4500	5131	87,7
Apteekkien Työnantajaliitto ry		(5/02	601	4500	5445	82,6)
Suomen Farmasialiitto ry						
Kotitalouskone- ja kodintekniikkahuoltoa sekä palveluautomaattialaa koskeva työehtosopimus	2	7/12	5	265	990	26,8
	(2	5/04	-	100	955	10,5)
Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry						
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Yhteensä 2007/2008				120365	189557	63,5
Yhteensä 2005/2006				98710	178734	55,2

5.5 Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Alan sopimukset ovat Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n, entinen Hotelli- ja Ravintolaliitto, sekä Palvelualojen ammattiliitto ry:n välisiä. Työnantajaliiton jäsenyritysten palveluksessa on 93 % palkansaajista työehtosopimustarkastelun perusteella. Palkkatiedustelujen perusteella laskettu vastaava osuus on selvästi pienempi, 80,2 %. Vähintään 30 hengen yrityksissä toimii 50,2 % alan palkansaajista.

Yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle annettujen ilmoitusten perusteella järjestäytyneiden palkansaajien lukumäärä alalla on 50000 vuonna 2008. Palkka- ja yritystilastojen mukaan alalla oli vuonna 2008 46700 palkansaajaa, joista järjestäytyneiden, EK:n jäsenten, palveluksessa 37400. Alalla on paljon osa-aikaisia työntekijöitä ja lyhyitä työsuhteita, mikä aiheuttanee osaltaan epävarmuutta ilmoituksissa. Ero järjestäytyneiden työntekijöiden palveluksessa olevien palkansaajien määrissä ei kuitenkaan selity tilastoinnin eroilla. Yleensä palkkailmoituksissa olevien lukujen pitäisi olla suurempia kuin yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle ilmoitettujen lukujen.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Majoitus- ja ravitsemisalan työntekijöiden tes		8/03	2200	45000	48375	93,0
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry		(5/03	2200	40000	43557	91,8)
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Majoitus- ja ravitsemisalan esimiesten tes		8/03	2200	5000	5375	93,0
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry		(5/03	2200	9000	9800	91,8)
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Yhteensä 2007/2008				50000	53750	93,0
Yhteensä 2005/2006				49000	53357	91,8

5.6 Liikenne

5.6.1 Rautatieliikenne

Koko rautatieala on järjestäytynyt VR:n yhtiöiden hallitsemaan työnantajaliittoon, Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajaliitto ry. Sen ja JHL:n ja Pardian väliset sopimukset eivät ole yleissitovia ja ovat päällekkäisiä toisten sopimusten kanssa. Muutoin sopimukset ovat yleissitovia ja varsin kattavia. Alan palkansaajien määrät ovat hie-
man vähentyneet.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Asiakaspalvelua, liikenteenhoitoa ja -ohjausta sekä hallinnollisia ja muita toimistotehtäviä koskeva tes		7/12 (4/12)	4 4	1614 1643	1900 1900	84,9 86,5)
Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajaliitto ry Rautatievirkamiesliitto ry						
Rautatiealan työehtosopimus		7/12	4	5693	5800	98,2
Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajaliitto ry Rautatieläisten Liitto ry		(4/02)	4	6018	6500	92,6)
Veturimiestehtäviä rautatieliikenteessä koskeva tes		7/12 (5/03)	1 1	1900 1948	1900 1948	100 100,0)
Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajaliitto ry Veturimiesten liitto ry						
Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry:n ja JHL ry:n välinen korjaamoalan työehtosopimus	2 (2)	7/12 4/04	2 1	522 367	- (13162)	- 2,8)
Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajaliitto ry JHL ry						
Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajat ry:n ja Pardia ry:n välinen korjaamoalan työehtosopimus	2 (2)	8/02 2/12	2 1	282 91	- 91	- 100,0)
Liikenne- ja Erityisalojen Työnantajaliitto ry Palkansaajajärjestö Pardia ry						
Yhteensä 2007/2008				10011	9600	100,0
Yhteensä 2005/2006				10067	10439	96,4

5.6.2 Muu liikenteen toimiala, varastointi ja rahtaus

Muilla henkilö- ja tavaraliikenteen toimialoilla on yritysrekisterin mukaan 96600 palkansaajaa vuonna 2008, mikä on huomattavasti enemmän kuin vuonna 2004, jolloin määrä oli 86400. Vuonna 2008 järjestäytyneiden työntekijöiden palveluksessa heistä on palkkailmoitusten perusteella 43,3 % ja vähintään 30 hengen yrityksissä

56.9 %. Osuudet ovat pysyneet lähes ennallaan verrattuna aiempaan tutkimukseen, koska järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien määrä on sekin kohonnut. Vuonna 2004 se oli 36500 ja vuonna 2008 41900.

Yritysrekisterin luvuissa on mukana myös vesiliikenne, jossa toimii rekisterin mukaan 8300 palkansaajaa. Yleissitovuusratkaisuissa ei ole käsitelty vesiliikenteen henkilö- eikä tavaraliikenteen sopimuksia. Tämä ei kuitenkaan peitä lähteiden välistä lukumääräeroja. Tieliikenteen tavarankuljetuksen osalla tilastoissa on palkansaajia liki 10000 enemmän kuin yleissitovuusratkaisujen laskelmissa. Tämä ero voi hyvinkin johtua erilaisista tilastoinnin perusteista, koska alalla on paljon pieniä yrityksiä ja osa-aikaisia ja kausiluonteisia työsuhteita.

Yleissitovuusratkaisujen mukaan alalla on vuonna 2008 70200 palkansaajaa, joista 60.5 % on järjestäytyneiden yritysten palveluksessa.

Lentoliikenteessä lähes kaikki palkansaajat toimivat järjestäytyneissä yrityksissä. Alan työnantajaliitossa, Palvelualojen Toimialaliitossa, oli kesällä 2007 kaksi alalla toimivaa jäsentä, Finnair ja Blue1. Vuoden 2008 alkupuolella yritysten määrä oli lisääntynyt liki kahteenkymmeneen toimintojen ulkoistamisen seurauksena. Myös säännöllinen linja-autoliikenne on korkeasti järjestäytynyt. Sen sijaan kuorma-autoalalla on paljon pieniä yrityksiä. Näillä aloilla sopimusten osapuolina ovat Autoliikenteen Työnantajaliitto ja Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT. Myös taksiliikenteessä yritykset ovat pieniä ja työnantajien järjestäytyminen on siksi vähäistä.

Ahtausalalla työnantaja edustaa Satamaoperaattorit ja huolinta- ja varastointialalla Erityispalvelujen Työnantajaliitto. Jälkimmäinen solmii myös matkatoimistoalan sopimuksen AKT:n jäsenjärjestön, Matkailun Ammattiliitto MAIL:n kanssa. Toimihenkilöliitoista alan sopimuksissa ovat mukana ERTO, Toimihenkilöunioni ja Ahtaus- ja Huolinta-alan tekniset. Uudessa Luotsaustoimialan sopimuksessa ovat toimihenkilöliitoista mukana Suomen Laivanpäällystöliitto ja Suomen Konepäällystöliitto.

Tässä tarkasteltujen alojen sopimukset ovat yleissitovia kaupan automiesten ja taksiliikenteen sopimuksia lukuun ottamatta.

	tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Linja-autohenkilökunnan työehtosopimus	8/12	148	7000	7735	90,5
Autoliikenteen Työnantajaliitto ry	(3/09)	183	7000	7886	88,8)
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry					
Taksiliikenteen työehtosopimus	2 7/12	222	-	6448	-
Taksiliikenteen Työnantajat ry	(2 4/12)	260	-	6500	-)
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry					
Autoliikennealojen toimihenkilöitä koskeva tes	7/11	700	2940	3900	75,4
Autoliikenteen Työnantajaliitto ry	(5/03)	780	2900	3900	74,4)
Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry					

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Kuorma-autoalan työehtosopimus		8/12	696	12000	26390	45,5
Autoliikenteen Työnantajaliitto ry		(3/09	805	10575	25300	41,8)
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry						
Säiliöauto- ja öljytuotealaa sekä niihin liittyviä toimintoja koskeva tes		8/06 (6/05	111 124	1730 1590	2370 2580	73,0 61,6)
Suomen Säiliöautoliitto ry, Öljytuote ry						
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry						
Suomen Kaupan Liiton, Erityispalvelujen Työnantajaliiton ja AKT:n välinen Kaupan automiesten tes	2 (2	8/05 3/06	120 -	387 530	950 1600	40,7 33,1)
Suomen Kaupan Liitto ry, Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry						
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry						
Lentoliikenteen palveluja koskeva työehtosop. Palvelualojen Toimialaliitto ry		8/02 (6/09	20 3	3800 3800	4470 3800	85,0 100,0)
Ilmailualan Unioni IAU ry						
Matkustamohenkilöstöä koskeva työehtosopimus		7/05 (7/02	2 3	1960 2100	2152 2100	91,1 100,0)
Palvelualojen toimialaliitto ry						
Suomen Lentoemäntä- ja Stuerttyhdistys ry						
Tullaajia ja huolintatyönjohtajia koskeva tes		8/09	15	100	220	45,5
Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry	(3	5/10	15	80	128	62,5)
Ahtaus- ja Huolinta-alan Tekniset AHT ry						
Ahtausalan ammattityöntekijäkuntaa ja tilapäisiä työntekijöitä koskeva tes		8/08 (5/07	40 34	275 350	345 490	79,7 71,4)
Satamaoperaattorit ry						
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry						
Ahtausalan toimihenkilöiden työehtosop. Satamaoperaattorit ry		8/05 (5/03	39 34	300 300	382 420	78,5 71,4)
Toimihenkilöunioni TU ry						
Ahtausalan työnjohtajien työehtosopimus Satamaoperaattorit ry		8/05 (5/09	40 34	300 300	382 421	78,5 71,3)
Ahtaus- ja Huolinta-alan Tekniset AHT ry						
Ahtausalan vakinaisia työntekijöitä koskeva tes		8/08 (5/07	40 34	2730 2550	3485 3572	78,3 71,4)
Satamaoperaattorit ry						
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry						
Terminaalitoimintaa koskeva työehtosop. Autoliikenteen Työnantajaliitto ry		6/04 (3/09	20 20	800 500	1000 820	80,0 61,0)
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry						

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Luotsaustoimialan työehtosopimus Liikenne- ja Erytysalojen Työntajat ry Suomen Konepäällystöliitto ry, Suomen Laivanpäällystöliitto ry	10	8/04	1	404	404	100,0
Matkatoimistoja koskeva työehtosopimus Erytyspalvelujen Työntajaliitto ry AKT ry, Matkailun Ammattiliitto MAILI ry		8/04 (5/04)	60 70	3000 3500	4444 3650	67,5 95,9)
Huolinta-alan toimihenkilöiden työehtosop. Erytyspalvelujen Työntajaliitto ry Erytysalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry		8/09 (5/04)	70 60	4000 4000	4000 6423	100,0 62,3)
Huolinta-alan varastoterminaal- ja satamatyöntekijöitä koskeva tes Erytyspalvelujen Työntajaliitto ry Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry		8/09 (3/08)	90 60	700 1400	1100 1977	63,6 70,8)
Yhteensä 2007/2008				42426	70177	60,5
Yhteensä 2005/2006				41475	71567	58,0

5.7 Tietoliikenne

5.7.1 Postin toiminta

Postin toiminta-alalla kaikki ovat järjestäytyneen työnantajan palveluksessa. Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan alalla on 19100 palkansaaajaa vuonna 2008, mikä on selvästi vähemmän kuin vahvistamislautakunnan käyttämä työssäkäyntitilaston luku 26800. Ero aiheutunee postitoiminnan suuresta lyhytaikaisten työsuhteiden määrästä. Tähän viittaa myös se, että postialan työntekijät ilmoittavat alan potentiaalisten jäsenten määräksi 17500 ja järjestäytymisasteeksi liki 80 % vuonna 2004 (Ahtiainen, 2006).

Alalla on vuonna 2008 uusi ylempien toimihenkilöiden sopimus, mikä on yleissitova.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Viestinvälitys- ja logistiikka-alan työehtosopimus TIKLI ry Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry		7/09 (4/12)	3 2	23703 20490	26039 27581	91,0 74,3)
Viestinvälitys- ja logistiikka-alan ylempien toimihenkilöiden tes Tieto- ja Tekniikka-alojen työntajaliitto TIKLI ry Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry	10	8/06	2	700	770	90,9
Yhteensä 2007/2008				24403	26809	91,0
Yhteensä 2005/2006				20490	27581	74,3

5.7.2 Puhelin- ja tietoliikenne

Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliiton, TIKLI:n, vahvistamislautakunnalle antaman ilmoituksen perusteella arvioitu liiton jäsenten palveluksessa olevien työntekijöiden ja toimihenkilöiden osuus tietoliikenteen palkansaajista on 84,2 %. Alalla on 22200 palkansaajaa, joista 18700 toimii järjestäytyneiden yritysten palveluksessa.

Alan sopimukset ovat paljolti uudistuneet eikä vertailu aiempaan ole mahdollista. Alan pääsopimukset ovat jakaantuneet erillisiksi työntekijöiden, toimihenkilöiden ja ylempien toimihenkilöiden sopimuksiksi ja sopimusalojen rajoja on tarkistettu. Aiemmin sopimusten piiriin kuului myös tietotekniikan palvelualojen palkansaajia. Nyt he sijoittuvat kaikki liike-elämän palveluihin. Vahvistamislautakunnan laskelmissa teleliikenteen soveltamisalalle kuuluu myös 4000 tilastokeskuksen toimialaluokituksessa rakennusosalalle sijoitettua palkansaajaa. Yritysrekisterin mukaan sopimusallalla on 14700 palkansaajaa, joten vahvistamislautakunnan toimialakorjaus ei peitä palkansaajien kokonaismäärien eroa täysin.

Työntekijöiden sopijaosapuolina sopimuksissa ovat Sähköalojen ammattiliitto ja Metallityöväen Liitto ja toimihenkilöitä edustavat Toimihenkilöunioni ja ylempien toimihenkilöiden YTN.

Ala on melko keskittynyt ja siksi myös sopimusten kattavuus on korkea. Yritysrekisterin mukaan vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä toimi 93,5 % alan palkansaajista vuonna 2008. Tilaston perusteella palkansaajien määrä alalla on laskenut selvästi. Vuonna 2004 teleliikenteessä toimi 19300 palkansaajaa, kun määrä on 14700 vuonna 2008.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Tieto- ja verkostoteknologia-alan työehtosopimus		5/03 (4/12)	82 85	3600 4500	5191 5700	69,3 78,9)
Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI Sähköalojen ammattiliitto ry						
Tietoalan työehtosopimus työntekijöille	2	8/09	2	770	(4259)	18,1
Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI Metallityöväen Liitto ry						
ICT-alan työehtosopimus toimihenkilöille		7/12	115	9590	11384	84,2
Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI Toimihenkilöunioni TU ry						
ICT-alan työehtosopimus ylemmille toimihenkilöille		7/12	115	4724	5608	84,2
Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry						
Yhteensä 2007/2008				18684	22183	84,2

5.8 Rahoitus- ja vakuutustoiminta

Rahoitus- ja vakuutusalaalla järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuus on kaikkiaan 86,5 % yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle annettujen ilmoitusten perusteella. Työnantajien palkkatiedustelujen mukaan osuus on 85,6 %. Vähintään 30 hengen yrityksissä alalla työskentelee 82,5 % palkansaajista, joita on alalla yritysrekisterin mukaan yhteensä 44000 vuonna 2008. Lähteiden väliset erot lukumäärissä ovat melko pienet ja muutos vuodesta 2006 on vähäistä.

Työntajajaosapuoli sopimuksissa on Finanssialan Keskusliitto ry ja palkansaajia edustavat Ammattiliitto SUORA, YTN ja Vakuutusväen Liitto.

	tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Rahoitusalan työehtosopimus	8/01	353	23500	27500	85,5
Finanssialan Keskusliitto ry	(4/10)	345	24500	28600	85,7)
Ammattiliitto SUORA ry, YTN ry					
Rahoitusalan siivoojia koskeva työehtosop.	8/04	354	25	27	92,6
Finanssialan Keskusliitto ry	(6/11)	344	25	35	71,4)
Ammattiliitto Suora ry					
Vakuutusalan työehto- ja palkkasop.	7/12	98	12000	13560	88,5
Finanssialan Keskusliitto ry	(5/03)	95	13500	13724	98,4)
Vakuutusväen Liitto VvL ry					
Yhteensä 2007/2008			35525	41087	86,5
Yhteensä 2005/2006			38025	42359	89,8

5.9 Kiinteistö-, tutkimus- ja liike-elämän palvelut

5.9.1 Tietotekniikan palveluala

Tietoalan palveluja tarkastellaan liike-elämän palvelujen osalta erikseen, koska alalla on tapahtunut sopimusalamuutoksia. Aiemmin tähän luokkaan sijoitetun Tietoalan työehtosopimuksen soveltamisalaa on tarkennettu. Siitä on puhdistettu tietotekniikan palvelualan palkansaajat ja sopimus on jakaantunut kolmeen osaan, jotka sijoittuvat vuonna 2008 teleliikenteen sopimusosalalle.

Sopimusosalalle kuuluvat yritykset, jotka tarjoavat tietotekniikan järjestelmä-, ohjelmisto- tai käsittelypalveluita. Vuonna 2006 tietotekniikan palvelualoilla työskenteli yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmien mukaan 32900 palkansaajaa, joista 20400 järjestäytyneiden yritysten palveluksessa. Vastaavat luvut ovat vuonna 2008 laskelmissa 35500 ja 23300 ja järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien osuus on 65,7 %.

EK:n palkkailmoitusten perusteella luvut ovat suuremmat. Niissä palkansaajia järjestäytyneiden yritysten palveluksessa on alalla vuonna 2008 27900 ja osuus koko alan palkansaajista on 62 %.

Tietotekniikan palvelualalla toimi vuonna 2004 175 vähintään 30 hengen yritystä ja niissä oli 72.6 % alan palkansaajista. Alalla oli yrityksiä kaikkiaan 4400. Vuonna 2008 yritysrekisterin mukaan yrityksiä on 5700 ja vähintään 30 hengen yritysten osuus palkansaajista on pysynyt samana. Alalla on siis erittäin paljon pieniä järjestäytymättömiä yrityksiä. Alan työnantajaliittoon, Teknologiateollisuus ry, kuuluu noin 200 tietualan palveluja tarjoavaa jäsenyritystä vuonna 2008.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Tietotekniikan palvelualan työehtosop.		7/10	180	23109	34175	67,6
Teknologiateollisuus ry		(6/03)	170	20000	31608	63,3)
Eritysalojen Toimihenkilöliitto EERTO ry						
Tietotekniikan palveluyritysten teknisiä toimihenkilöitä koskeva tes	2	8/01	-	200	1283	15,6
Teknologiateollisuus ry	(2	6/02	170	400	1253	31,9)
Toimihenkilöunioni ry						
Yhteensä 2007/2008				23309	35458	65,7
Yhteensä 2005/2006				20400	32861	62,1

5.9.2 Muut liike-elämän palvelut

Työnantajien yleissitovuuden vahvistamislautakunnalle ilmoittamien tietojen mukainen työehtosopimusten kattavuus muiden liike-elämän palveluiden kuin tietualan osalla on 61.3 %. Tilastokeskukseen toimitettujen palkkatietojen perusteella osuus on 42.9 %. Yritysrekisterin mukaan aloilla on kaikkiaan 186600 palkansaajaa, kun yleissitovuuslaskelmissa luku on 121500. Vähintään 30 hengen yrityksissä työskentelee 64 % palkansaajista. Ero palkansaajien määrissä on suuri, noin 65000. Työvoiman vuokrauspalveluissa toimii yritysrekisterin mukaan 33000 palkansaajaa vuonna 2008 ja heistä vain noin 10000 sisältyy henkilöstöpalvelualan sopimukseen. Lisäksi monilla aloilla toimii runsaasti pieniä yrityksiä ja osa-aikaista työvoimaa, mikä vaikeuttaa tilastointia. Ala kehittyy myös koko ajan. Palkansaajien määrä alalla on tilastojen mukaan kohonnut 46000 vuodesta 2004, kun vahvistamislautakunnan laskelmissa nousua on 13000.

Alan suurimpia työnantajaliittoja ovat Kiinteistöpalvelut ry, Palvelualojen Toimialaliitto ry, Suunnittelu- ja Konsulttitoimistojen Liitto SKOL ry ja Erityispalvelujen Työnantajaliitto. Työntekijäliittona on yleisimmin Palvelualojen ammattiliitto ja toimihenkilöitä edustavat lähinnä Toimihenkilöunioni ja Eritysalojen Toimihenkilöliitto EERTO. Ylempien Toimihenkilöiden Neuvottelujärjestö, YTN, solmii konsulttialan sopimuksen SKOL:n kanssa. Testaus- ja laboratorioaloilla on uusia sopimuksia, joita ei kuitenkaan ole katsottu yleissitoviksi.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Palvelualojen Toimialaliiton toimihenkilöitä koskeva tes	2 (2)	7/12 5/02	95 95	5000 5000	12000 12400	41,7 40,3)
Palvelualojen Toimialaliitto ry Toimihenkilöunioni TU ry						
Kiinteistöpalvelualan toimihenkilöitä koskeva tes		8/01 (5/03)	- 350	3000 2000	4970 3745	60,4 53,4)
Kiinteistöpalvelut ry Toimihenkilöunioni TU ry						
Huoltoa ja kunnossapitoa koskeva työehtosopimus	10	9/06	2	51	-	-
Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI						
Sähköalojen ammattiliitto ry						
Tilitoimistoja koskeva työehtosopimus	2	9/10	283	2517	7500	33,6
Erytispalvelujen Työnantajaliitto ry	(2)	6/12	282	2200	6900	31,9)
Erytisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry, Toimihenkilöunioni ry						
Suunnittelu- ja konsulttialan toimihenkii- löiden tes		7/12 (4/12)	260 252	3500 3300	5695 5430	61,5 60,8)
Suunnittelu- ja konsulttitoimistojen liitto SKOL						
Toimihenkilöunioni TU ry						
Suunnittelu- ja konsulttialan ylempien toimihenkilöiden tes		10/01 (4/12)	475 252	11565 7700	13616 12670	84,9 60,8)
SKOL, Arkkitehtitoimistojen liitto ry Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry						
Testaus- ja laboratorioalan työehtosop. Liikenne- ja Erytisalojen Työnantajat ry	2 10	8/04	1	104	412	25,2
JHL ry, Palkansaajajärjestö Pardia ry, Ylemmät Toimihenkilöt YTN						
Yksityisen laboratorioalan toimihenkii- löiden tes	2 10	8/05	4	166	412	40,3
Erytispalvelujen Työnantajaliitto ry Toimihenkilöunioni ry, Ylemmät Toimihen- kilöt YTN						
Tarkastusalan työehtosopimus	2	7/12	4	502	1070	46,9
Liikenne- ja Erytisalojen Työnantajat ry Palkansaajajärjestö Pardia ry, YTN ry						
Talonmiehen työtä ja siivousta koskeva tes		7/12 (5/03)	363 350	3000 3000	6000 6000	50,0 50,0)
Kiinteistöpalvelut ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Henkilöstöpalvelualan työehtosopimus		8/03 (5/10)	180 140	7200 5600	10800 6000	66,7 93,3)
Henkilöstöpalveluyritysten Liitto ry Erytisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry						

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Rahankäsittelypalvelutalan työehtosop. Tieto- ja tekniikka-alojen työnantajaliitto TIKLI	(4	7/06 4/12	1 2	694 930	1255 4500	55,3 20,7)
Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry, Ammattiliitto Suora ry						
Vartiointialan työehtosopimus Palvelualojen Toimialaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		8/04 (6/02	24 24	4500 4500	7622 6355	59,0 70,8)
Kiinteistöpalvelualan työntekijöitä koskeva tes Kiinteistöpalvelut ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		5/12 (5/12	300 300	27000 27000	38600 38600	69,9 69,9)
Kuvanvalmistamoita koskeva työehtosop. Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		9/01 (5/03	4 10	181 550	200 574	90,5 95,8)
Kopio- ja tulostusala koskeva työehtosop. Palvelualojen Toimialaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		8/03 (5/01	15 15	530 350	850 600	62,4 58,3)
Puhelinpalveluja ja yhteyskeskuksia koskeva tes Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	2 (2	8/01 5/12	37 70	4200 2800	10000 8000	42,0 35,0)
Luottotieto- ja perintäalan työehtosop. Erityispalveluiden Työnantajaliitto ry Ammattiliitto SUORA ry		8/05 (5/03	6 10	800 700	868 868	92,2 80,6)
Yhteensä 2007/2008				74510	121458	61,3
Yhteensä 2005/2006				65630	108142	60,7

5.10 Koulutus

Yksityisellä koulutusallalla on yleissitovuusratkaisujen perusteella 23500 palkansaajaa, joista 85 % toimii järjestäytyneen työnantajan palveluksessa. Tilastokeskuksen yritysrekisterin mukaan alalla on 9400 palkansaajaa vuonna 2008, joten ero luvuissa on suuri.

Sopimusten työnantajaosapuolena ovat Yksityisen Opetusalan Työnantajaliitto, Erityispalvelujen Työnantajaliitto ja Palvelulaitosten työnantajayhdistys. Työntekijäpuolella sopimuksissa ovat mukana lähinnä STTK:n Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto, SAK:n Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ja akavalainen Opettajien Ammattijärjestö OAJ.

Yksityisen Opetusalan Työnantajaliiton jäseniä ovat yksityiset oppilaitokset, peruskoulut, lukiot, kansalaisopistot yms, ammatilliset perus- ja erityisoppilaitokset, musiikkioppilaitokset ja ammattikorkeakoulut. Näiden yhtiömuodot saattavat vaihdella ja eron palkansaajien kokonaismäärissä saattaa selittää se, että

palkkatilastoinnissa ovat mukana vain lähinnä osakeyhtiömuotoiset oppilaitokset. Erottelu yksityisen ja julkisen sektorin välillä on alalla vaikeaa.

Yleissitovuusratkaisujen mukaan alan palkansaajien määrä on pysynyt ennallaan ja järjestäytyneiden yritysten palveluksessa olevien määrä on kohonnut hieman.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Yksityisen opetusalan työehtosopimus		7/12	280	14000	20102	69,6
Yksityisen Opetusalan Liitto ry		(4/12)	262	13841	20750	66,7)
Jyty ry, OAJ ry, JHL ry						
Palvelulaitosten työnantajayhdistyksen opetusalan	2 (2)	8/04 5/12	10 12	3474 2000	(20102) (20756)	17,3 9,6)
Palvelulaitosten työnantajayhdistys ry Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry						
Liikenneopetusalan työehtosopimus		8/04	100	500	1104	45,3
Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry		(5/04)	130	550	1116	49,3)
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry						
Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten työehtosopimus		8/05 (5/12)	14 14	2000 1600	2301 2100	86,9 76,2)
Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry OAJ ry, Jyty ry, JHL ry						
Yhteensä 2007/2008				19974	23507	85,0
Yhteensä 2005/2006				17991	23966	75,1

5.11 Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut

Terveystenhoollissa ja sosiaalipalveluissa julkisen ja yksityisen sektorin merkitys on muuttumassa ja ero ulkoistamisen myötä hämärtyvässä. Yritysrekisterin mukaan yritykset työllistivät alalla 37200 palkansaajaa vuonna 2008. Se on taas selvästi vähemmän kuin yleissitovuuden vahvistamislautakunnan laskelmissa, joissa se on 59800.

Palkkailmoitusten perusteella järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuutta ei voi tilastoista luotettavasti laskea. Ilmoitusten mukaan heitä on alalla 50200 eli enemmän kuin yritysrekisterin ilmaisema palkansaajien määrä. Osuus on joka tapauksessa korkea ja tukee yleissitovuusratkaisuista lasketua osuutta, 93,4 %.

Keskeisiä alan työnantajaliittoja ovat Terveystpalvelualan Liitto ja Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto. Terveystpalvelualan Liiton jäsenet ovat lähinnä lääkäri- asemia, sairaaloita, kuntoutuslaitoksia ja terveystkylpylöitä, terveystpalveluja antavia vanhainkoteja sekä laboratorio-, fysioterapia- ja röntgenalan yrityksiä.

Sosiaalialan Työnantaja- ja toimialaliitossa jäsenyönantajista noin 56 % on yritysmuotoisia ja noin 44 % yleishyödyllisiä yhteisöjä. Yleishyödylliset yhteisöt työllistävät liiton vahvistamislautakunnalle antaman tiedon mukaan vuonna 2006 noin 60 % ja yritysmuotoiset 40 % työntekijöistä. Yritysten työllistämien palkansaajien määrä olisi siten jäsenyritysten (sopimuksen piirissä jäsenten palveluksessa kaikkiaan 21600 palkansaajaa vuonna 2008) palveluksessa 8700 ja yhteisöjen palveluksessa 13000 palkansaajaa. Näin siis yleishyödyllisten yhteisöjen puuttuminen yrityrekisterin luvuista selittää valtaosan edellä mainituista tilastoeroista.

Palkansaajia edustavat lähinnä julkisen sektorin toimihenkilöliitot, TSN (Tehyn, Suomen Lähi- ja Perushoitajaliiton ja ERTON muodostama neuvottelujärjestö), Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ja Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty. Julkisalojen koulutettujen neuvottelujärjestö, Juko, on akavalaiden liittojen muodostama neuvottelujärjestö. Talentia on akavalainen Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö. Tekniikan ja peruspalvelujen neuvottelujärjestö KTN on taas STTK:n kunta-alan teknisten ja terveydenhoitajien edunvalvontajärjestö.

Vuonna 2008 uusia sopimuksia ovat hammaslääkärialan ja terveystalouden rinnakkainen sopimus. Kumpikaan ei ole yleissitova. Alalla on useita päällekkäisiä sopimuksia. Sopimuskenttä alalla elää jatkuvaa muutosta ja liitot muodostavat usein uusia yhteistyöelimiä.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Palvelulaitosten työnantajyhdistyksen ja Terveys-Sosiaalialan neuvottelujärjestön välinen sosiaalialaa koskeva tes	2 (2	- 7/01	-	- 3800	- (-)	- -
Palvelulaitosten työnantajyhdistys ry Terveys- ja sosiaalialan neuvottelujärjestö TSN						
Palvelulaitosten työnantajyhdistyksen tes	2	8/04	379	13267	(86641)	15,3
Palvelulaitosten työnantajyhdistys ry Juko ry(AKAVA-JS),Jyty ry, JHL ry, OAJ ry, KTN	(2	4/04	-	9200	(83700)	11,0)
Terveystalouden työehtosopimus		7/11	200	14000	17383	80,5
Terveystalouden Liitto ry		(3/12	196	14080	16606	84,8)
Terveys- ja sosiaalialan neuvottelujärjestö TSN						
Terveystalouden työehtosopimus	2 10	7/11	200	2900	(18238)	15,9
Terveystalouden Liitto ry Yksityisen Terveystalouden Unioni ry						
Hammaslaboratorioalan työehtosopimus		8/05	115	278	330	84,2
Hammaslaboratorioliitto ry		(6/09	115	160	340	47,1)
Toimihenkilöunioni TU ry						
Hammaslääkäreiden työnantajyhdistys ry:n ja Tehy ry:n välinen työehtosopimus	2 10	8/02	261	650	2966	21,9
Hammaslääkäreiden työnantajyhdistys ry Tehy ry						

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Sairaankuljettajia koskeva työehtosop.		7/11	191	1450	1168	124,1
Suomen Sairaankuljetusliitto ry, Terveyspalvelualan Liitto ry Tehy ry		(5/02)	192	1700	1064	159,8)
Yksityisen sosiaalipalvelualan työehtosop.		7/10	922	22400	36750	61,0
Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto ry Jyty-Pardia neuvottelujärjestö, TSN, JHL, Talentia		(4/12)	892	20578	36000	57,2)
Työkeskuksia ja sosiaalisiksi yrityksiksi muuttuneita työkeskuksia koskeva tes		7/10	14	900	1175	76,6
Palvelualojen Toimialaliitto ry Julkisten hyvinvointialojen liitto JHL ry		(5/12)	18	700	1300	53,8)
Yhteensä 2007/2008				55845	59772	93,4
Yhteensä 2005/2006				50218	55310	90,8

5.12 Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut

Työehtosopimuksia yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten palvelujen toimialalla ovat yksityisellä sektorilla tehneet melko pienet erilaiset alat. Sopimuksia on runsaasti elokuva- ja näyttämötaiteissa ja musiikin esittämisessä sekä muissa kulttuuri ja viihdepalveluissa. Näiden lisäksi yleissitovia sopimuksia on bingoalalla, hiusalalla ja peselatoiminnassa. Sopimusten piirissä on kaikkiaan 16300 alojen kaikkiaan 24900 palkansaajasta eli 65.4 %. Yritysrekisterin mukaan aloilla on 32500 palkansaajaa, joista järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa on palkkailmoitusten perusteella 20800, 63.9 %. Molemmissa aineistoissa alan palkansaajien määrä on kohonnut n. 5000 vuodesta 2006.

Uusia sopimuksia alalla ovat Urheilujärjestöjen valmentajien, huvi-, tema- ja elämyspuistojen, ohjelmapalvelualan, golf-alan ja tekstiilihuoltoalan toimihenkilöiden työehtosopimukset. Niiden piiriin kuuluu yhteensä noin 2000 palkansaajaa ja yleissitovia niistä ovat muut paitsi ohjelmapalvelualan sopimus.

Vähintään 30 hengen yrityksissä alalla työskentelee 53.7 % palkansaajista, joten ala koostuu suurelta osin melko pienistä yrityksistä.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Sosiaalialan järjestöjä koskeva työehtosop.		8/04	200	3963	5000	79,3
Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto ry Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry		(5/09)	164	3339	4000	83,5)
Urheilujärjestöjen työehtosopimus		8/02	72	927	927	100,0
Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry/ Urheilutyönantajat ry JHL ry	(3)	5/10	50	700	900	77,8)

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Urheilujärjestöjen valmentajien työehtosop. Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry YTN, Suomen ammattivalmentajat SAVAL ry	10	8/09	-	80	110	72,7
Elokuva- ja tv-tuotantoa koskeva työehtosopimus Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry, Suomen Journalistiliitto ry	2 (2)	8/06 5/04	19 10	244 100	4000 2000	6,1 5,0)
Elokuvateattereita koskeva työehtosop. Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry		8/03 (5/06)	4 5	550 575	550 588	100 97,8)
Ravintolamuusikkoja koskeva työehtosop. Henkilöstöpalveluyritysten Liitto ry, MaRa ry Suomen Muusikkojen Liitto ry		8/06	12	350	500	7,0
Palvelulaitosten työnantajyhdistys ry:n ja Suomen Muusikkojen Liitto ry:n välinen tes Palvelulaitosten työnantajyhdistys ry Suomen Muusikkojen liitto ry	2 (2)	8/04 4/04	2 2	44 204	256 500	17,2 40,8)
Näyttelijöiden teatterityöehtosopimus Suomen Teatterit ry Suomen Näyttelijäliitto ry		8/03 (4/12)	42 27	1190 1137	1356 1379	87,8 82,5)
Teatterialan työehtosopimus Suomen Teatterit ry Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry		8/03 (4/12)	42 27	864 757	1494 1362	57,8 55,6)
Tilapäisten teatterimuusikkojen työehtosop. Suomen Teatterit ry Suomen Muusikkojen liitto ry		8/03 (5/02)	42 27	294 325	662 666	44,4 48,8)
Vakinaisten muusikkojen teatterityöehtosop. Suomen Teatterit ry Suomen Muusikkojen Liitto ry	2 (2)	8/03 5/02	42 27	14 11	136 131	10,3 8,4)
Huvi-, teema- ja elämyspuistoja koskeva tes Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	10	9/01	19	290	444	65,3
Tanssinopettajien työehtosopimus Suomen Tanssioppilaitosten Liitto ry Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry		8/08 (6/05)	70 63	512 485	600 589	85,3 82,3)
Ohjelmapalvelualan työehtosopimus Matkailu- ja Ravintolapalvelut ry Palvelualojen ammattiliitto PAM ry	2 10	7/12	30	200	700	28,6

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Museoita koskeva työehtosopimus	2	8/06	16	231	552	41,8
Erytispalvelujen Työnantajaliitto ry	(2	3/12	12	95	351	27,1)
Akavan Erytisoalojen Keskusliitto AEK ry						
Golf-alan työehtosopimus	10	7/11	-	800	1000	80,0
Erytispalvelujen Työnantajaliitto/Golf-alan Työnantajayhdistys Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Hiihtokeskusalan työehtosopimus		7/06	35	525	400	31,3
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry		(4/12	32	600	1000	60,0)
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Bingotyöntekijöitä koskeva työehtosop.		8/05	36	250	500	50,0
Bingoalan Työnantaja- ja Toimialajärjestö ry		(5/03	46	330	550	60,0)
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Tekstiilihuoltoalan työehtosopimus		6/12	93	1500	1941	77,3
Yleinen Teollisuusliitto, Kulutustavara- ryhmä ry		(6/02	250	2000	2235	89,5)
Kemianliitto						
Tekstiilihuoltoalan toimihenkilöitä koskeva tes	10	8/09	-	647	750	86,3
Kulutustavaryhmä ry, Yleinen Teolli- susliitto r						
Toimihenkilöunioni TU ry						
Hiusalan työehtosopimus		8/04	1350	2800	3000	93,3
Suomen Hiusyrittäjät ry		(6/06	1326	2600	2286	113,7)
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry						
Yhteensä 2007/2008				16275	24878	65,4
Yhteensä 2005/2006				13664	19180	71,2

5.13 Alkutuotanto

Alkutuotannossa, johon sisältyvät tässä myös turvetuotanto ja malmikaivokset, on yleissitovuusratkaisujen perusteella 36500 palkansaajaa ja heistä 25200 työskentelee järjestäytyneen työnantajan palveluksessa. Laskelmien mukaan palkansaajien määrä alalla on alentunut selvästi. Vuonna 2006, edellisessä tutkimuksessa, palkansaajia oli 41900. Kun järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien määrä on laskenut vain 1900, työehtosopimusten kattavuus on kohonnut 64,8 %:sta 69 %:iin.

Alkutuotanto ei sisälly palkkatilastointeihin. Yritysrekisterin mukaan alalla on palkansaajia vain 22100. Tilastointiperusteet voivat alalla olla hyvinkin erilaiset kasvuvaihtelujen takia, mikä selittänee eroa yleissitovuusratkaisujen laskelmiin ainakin

osittain. Vähintään 30 henkilöä työllistävissä yrityksissä on työssä 26.3 % palkansaa-
jista. Luvut eivät sisällä yrittäjiä.

Edelliseen tutkimukseen verrattuna alalla on yksi uusi työehtosopimus, taimitarha-
alan toimihenkilöiden sopimus. Viheralan työehtosopimus ei ole enää yleissitova.

		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop.alan palkans.	katta- vuus %
Maaseutuelinkeinojen työehtosopimus		7/12	721	4800	9700	49,5
Maaseudun Työnantajaliitto ry		(3/12)	723	5326	12120	43,9)
Puu- ja erityisalojen liitto ry						
Maaseutuelinkeinojen ja neuvonta-alan runkosopimus		8/04 (4/12)	100 100	1800 2000	2300 2500	78,3 80,0)
Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry						
Agronomiliitto ry, Jyty ry, Pardia ry, JHL ry						
Viheralan työehtosopimus	4	8/04	55	919	2400	38,3
Maaseudun Työnantajaliitto ry		(5/10)	58	1070	2170	49,3)
Puu- ja erityisalojen liitto ry						
Puutarha-alan työehtosopimus		8/09	317	4627	5773	80,1
Maaseudun Työnantajaliitto ry		(5/10)	321	5370	8074	66,5)
Puu- ja erityisalojen liitto ry						
Seminologien ja keinosiemennysasemien tes		8/06 (5/06)	4 4	500 500	690 700	72,5 71,4)
Erityispalvelujen Työnantajaliitto ry						
Maataloustoimihenkilöjärjestöjen liitto ry						
Metsästäjien Keskusjärjestön ja riistanhoitopiirien henkilökuntaa koskeva työehtosopimus		8/05 (6/11)	16 16	37 58	60 60	61,7 96,7)
Maaseudun Työnantajaliitto						
Metsäalan Asiantuntijat METO ry						
Metsästäjien keskusjärjestön ja riis- tanhoitopiirien henkilökuntaa koskeva työehtosopimus	3	8/05	16	21	(60)	35,0
Maaseudun Työnantajaliitto ry						
Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto						
Metsäalan työehtosopimus		7/11	211	2200	4000	55,0
Maas. Ta.liitto, Metsähallitus, Metsäteollisuus, Yksityismetsätalouden Työnantajat ry		(5/10)	220	3431	5000	68,6)
Puu- ja erityisalojen liitto ry						
Metsäalan toimihenkilöitä koskeva työehtosopimus		6/04 (4/06)	30 30	1413 1600	1750 1900	80,7 84,2)
Metsäteollisuus ry						
METO ry - Metsäalan asiantuntijat ry						
Metsäkonealan työehtosopimus		8/03	1457	4000	4300	93,0
Koneyrittäjien liitto ry		(6/03)	1525	3000	3800	78,9)
Puu- ja erityisalojen liitto ry						

jatkoa...		tietojen ajankohta	järjest. yrityksiä	järjest. palkans.	sop. alan palkans.	katta- vuus %
Metsänhoitoyhdistysten ja yksityismetsien toimihenkilöiden tes		7/12 (3/10)	158 197	1163 1133	1167 1133	99,7 100,0)
Yksityismetsätalouden Työntajat ry Metsäalan Asiantuntijat						
Taimitarha-alan työehtosopimus		7/12	6	400	480	83,3
Yksityismetsätalouden Työntajat ry Puu- ja erityisalojen liitto ry		(4/12)	6	400	480	83,3)
Taimitarha-alan toimihenkilöiden työehtosopimus	10	9/03	5	68	80	85,0
Erityispalvelujen Työntajaliitto ry METO-Metsäalan Asiantuntijat ry						
Metsäalan toimistotyötä koskeva työehtosopimus		8/06 (5/08)	14 14	280 250	280 250	100,0 100,0)
Erityispalvelujen Työntajaliitto ry Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto						
Metsäkeskuksia koskeva työehtosopimus		8/05	14	1000	1000	100,0
Erityispalvelujen Työntajaliitto ry Metsäalan Asiantuntijat ry, Metsänhoitajaliitto		(4/12)	14	900	900	100,0)
Turve- ja pelletteellisuuden työehtosop. Metsäteollisuus ry, Vapo Oy, Kekkilä Oyj, Maaseudun Työntajaliitto ry		8/05 (4/12)	4 4	367 440	550 480	66,7 91,7)
Puu- ja erityisalojen liitto ry						
Turvetuotantoalan työehtosopimus		7/11	297	300	450	66,7
Koneyrittäjien liitto ry Puu- ja erityisalojen liitto ry		(5/12)	-	300	540	55,6)
Turkistuotantoalan työehtosopimus		8/04	57	825	990	83,3
Maaseudun Työntajaliitto Puu- ja erityisalojen liitto		(5/10)	58	735	1200	61,3)
Malmikaivosten työehtosopimus		8/07	4	500	567	88,2
Teknoliateollisuus ry Metallityöväen Liitto ry		(4/12)	4	600	555	108,1)
Yhteensä 2007/2008				25220	36537	69,0
Yhteensä 2005/2006				27113	41862	64,8

6 Työehtosopimusten kattavuus ja sopimusten piiriin kuuluvien OSUUS

Työehtosopimusten yleissitovuuden vahvistamislautakunnan ratkaisujen mukaiset ja yritysrekisteri- ja palkkarakennetilastoihin pohjaavat työehtosopimusten toimialoittaiset kattavuusprosentit esitetään taulukossa 2. Luvussa 5 esitetyt tiedot ovat taulukossa muokkaamattomina. Taulukossa esitetään lisäksi toimialoittainen vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten työvoimaosuus.

Taulukko 2. Työehtosopimusten kattavuus yleissitovuusratkaisujen ja palkkarakennetilastojen perusteella

	Työehtosopimusratkaisut			Palkkarakennetilasto			Palkan- saajia vähintään 30 hengen yrit. %
	Palkan- saajia järj. yrit.	Palkan- saajat	Katta- vuus	Palkan- saajia järj. yrit.	Palkan- saajat	Katta- vuus	
Teollisuus	* 321041	406038	79,1	293993	389229	75,5	82,3
Elintarviketeollisuus	31052	38451	80,8	26886	34105	78,8	82,7
Mekaaninen metsäteolli- suus, puusepänteollisuus	20464	37286	54,9	14885	34534	43,1	72,7
Paperi- ja puumassateollisuus	28647	35437	80,8	24481	28735	85,2	97,2
Paino- ja kustannustoiminta	24578	29838	82,4	22428	26054	86,1	73,9
Tekstiiliteollisuus	6750	8052	83,8	6115	7535	81,2	67,1
Kenkä- ja nahkateollisuus	1300	1683	77,2	1663	1726	96,3	72,4
Kemianteollisuus	30436	40845	74,5	30798	35229	87,4	89,2
Rakennustuoteteollisuus	13277	15316	86,7	14231	16766	84,9	86,9
Teknoliateollisuus	164537	199130	82,6	152506	204545	74,6	82,3
Energia-ala	11500	15520	74,1	9706	11455	84,7	81,3
Rakennusala	* 51009	89360	57,1	51511	135736	37,9	44,9
Maa- ja vesirakentaminen	13033	18365	71,0				
Talonrakennus	37976	70995	53,5				
Kauppa	* 140713	222293	63,3	167049	236230	70,7	60,7
Autokauppa ja huolto	20348	32736	62,2	19121	37201	51,4	55,6
Kauppa	120365	189557	63,5	147928	199029	74,3	61,7
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	50000	53750	93,0	37445	46671	80,2	50,2

jatkoa...	Työehtosopimusratkaisut			Palkkarakennetilasto			Palkansaajia vähintään 30 hengen yritt. %
	Palkansaajia järj. yritt.	Palkansaajat	Kattavuus	Palkansaajia järj. yritt.	Palkansaajat	Kattavuus	
Liikenne	* 52437	79777	65,7	49348	104479	47,2	
Rautatieliikenne	10011	9600	100,0	7459	7841	95,1	99,9
Muu liikenne, varastointi, rahtaus	42426	70177	60,5	41889	96638	43,3	56,9
Tietoliikenne	* 43087	48992	87,9				
Postin toiminta	24403	26809	91,0	22335	19082	100,0	100,0
Muu tietoliikenne	18684	22183	84,2	'	14669		93,5
Rahoitus- ja vakuutus toiminta	35525	41087	86,5	37686	44018	85,6	82,5
Kiinteistö-, tutkimus-, liike-elämän palvelut	* 97819	156916	62,3	107836	231516	46,6	64,0
Tietotekniikan palvelualue	23309	35458	65,7	27881	44938	62	72,5
Muut liike-elämän palvelut	74510	121458	61,3	79955	186578	42,9	64,0
Koulutus	19974	23507	85,0	13352	9409	100,0	70,0
Terveystieteiden ja sosiaalipalvelut	55845	59772	93,4	50220	37238	100,0	47,2
Muut yhteiskunnalliset ja henkilökoht. palvelut	16275	24878	65,4	20802	32529	63,9	53,7
Alkutuotanto	25220	36537	69,0	'	22107		26,3
Yhteensä	920445	1258427	73,1	861283	1297592	66,4	
		Puuttuvat alat	'	24410	36776	66,4	
		Yhteensä		885693	1334368	66,4	

Yleissitovuusratkaisujen perusteella laskettu työehtosopimusten kattavuus yksityisellä sektorilla on 73,1 %. Normaalisitovuuden piirissä on kaikkiaan 920445 palkansaajaa. Yleissitovuuden perusteella työehtosopimusten piiriin kuuluu lisäksi 337982 palkansaajaa ja työehtosopimusten piirissä on kaikkiaan 1258427 palkansaajaa vuonna 2008.

Palkkarakennetilastojen ja yritysrekisteritietojen perusteella laskettu työehtosopimusten piirissä olevien palkansaajien määrä on yksityisellä sektorilla kaikkiaan 1334368. Näistä on normaalisitovuuden perusteella työehtosopimusten piirissä 885693 ja yleissitovuuden perusteella 448675. Tämän aineiston mukaan laskettu työehtosopimusten kattavuus on 66,4 %. Palkkarakennetilastoista ei voitu laskea muun tietoliikenne eikä alkutuotannon toimialojen järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien määriä. Ne on arvioitu yleisen kattavuuden mukaisiksi.

Yleissitovuusratkaisujen ja palkkarakennetilastojen mukaiset työehtosopimusten kattavuusprosentit ja palkansaajien lukumäärät poikkeavat runsaasti toisistaan.

Palkansaajien kokonaislukumäärässä ero on 76000 ja järjestäytyneiden yritysten palveluksessa olevien palkansaajien lukumäärissä ero on 35000.

Aloilla, joilla on paljon osa-aikaisia ja lyhytaikaisia työsuhteita erot luvuissa ovat suurimmat. Näitä ovat kauppa, liikenteen, rahtauksen ja varastoinnin toimiala rautatieliikenne pois lukien, majoitus- ja ravitsemistoiminta, rakentaminen sekä kiinteistö-, tutkimus- ja muut liike-elämän palvelut. Näillä aloilla eroja aiheuttaa myös kasvava vuokratyövoiman käyttö. Yleissitovuusratkaisuiden laskelmissa työssäkäyntitilaston tietoja yleensä tarkennetaan työehtosopimuskohtaisesti ja pyritään karsimaan mahdolliset työsuhteiden päällekkäisyydet. Lisäksi laskelmiin sisältyy tilastoista poikkeavia sopimusalatäsmennyksiä.

Palkansaajien lukumäärät ja kattavuusprosentit poikkeavat eri aineistoissa myös aloilla, joilla julkisen sektorin osuus on suuri. Näitä ovat terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut sekä koulutus. Varsinkin terveydenhuollossa on tapahtumassa toimintojen ulkoistamista ja yksityistämistä ja ala on kokemassa muutoksia. Eniten eroihin vaikuttanee kuitenkin se, että näillä aloilla toimii paljon yleishyödyllisiä yhteisöjä ja kolmannen sektorin toimijoita, joiden asema julkisen ja yksityisen sektorin välillä on täsmentymätön ja siten ne voivat aiheuttaa tilastoinnin ristiriitaisuuksia.

Tilastointitapojen erilaisuus heikentää sekin aineistojen vertailtavuutta. Työssäkäyntitilastossa ovat mukana myös osa-aikaiset. Yritysrekisterissä osa-aikaiset on yhdistetty kokoaikaisiksi työllisiksi ja yksityisen sektorin palkkailmoitusaineistossa mukana ovat osa-aikaisuuksien lisäksi joskus myös tilapäiset työsuhteet erillisinä. Tilastointiero kuvastuu siinä, että työssäkäyntitilaston mukaan yksityisellä sektorilla ja valtioneenemmistöisissä yrityksissä on vuonna 2008 kaikkiaan 1481000 palkansaajaa. Yritysrekisterin mukaan palkansaajia on 1348000 eli selvästi vähemmän.

Eroista huolimatta voinee sanoa, että palkkarakennetilastoihin pohjaava aineisto tukee yleissitovuusratkaisuista kerätyn tutkimuksen keskeisen aineiston tuloksia. Luotettavuutta lisännee vielä se, että kattavuus on johdonmukaisesti yhteydessä alan yritysraakenteeseen. Järjestäytyneimpiä ja kattavuudeltaan suurimpia ovat alat, joilla vähintään 30 henkilöä työllistävien yritysten palveluksessa olevien osuus kaikista palkansaajista on suuri ja päinvastoin. Tästä ovat poikkeuksena lähinnä alat, joilla aineistojen toimialaluokittelu ei ole yhdenmukainen. Selvimmin eroja on terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluiden, majoitus- ja ravitsemistoiminnan ja alkutuotannon toimialoilla. Useilla toimialoilla luvut ovat yllättävänkin lähellä toisiaan ja ainakin erot toimialojen välillä ovat kattavuuden ja suurten yritysten työvoimaosuuden osalta samansuuntaisia.

Yleissitovuusratkaisujen perusteella laskettu kattavuus on kohonnut 1.2 prosenttiyksikköä edelliseltä vuosien 2005/2006 sopimuskerrokselta. Eniten nousua on kaupassa ja rakennusosalalla. Kaupan alalla on yritysrekisterin mukaan tapahtunut myös selvää vähintään 30-henkilöä työllistävien yritysten työvoimaosuuden kasvua. Vuonna 2004 näiden yritysten osuus alan palkansaajista oli 57.8 % ja 60.7 % vuonna 2008. Teollisuudessa työehtosopimusten kattavuus on laskenut 1.8 prosenttiyksikköä edellisestä tutkimuksesta. Näihinkin muutoksiin on kuitenkin suhtauduttava

varauksella. Julkisten palvelujen osalla omistajarakenne elää yhä voimakkaasti eikä varmuutta yksityisen sektorin työnantajien järjestäytymisen kehityksestä ole. Kuitenkin näyttäisi siltä, että sopimusten kattavuus olisi aloilla kasvussa.

Taulukossa 3 on laskettu työehtosopimusten piiriin kuuluvat palkansaajat vuonna 2008 käyttäen työssäkäyntitilaston palkansaajien määriä. Tilastosta on poistettu yrittäjät, joita on 240200. Valtion ja kunnan palveluksessa olevien katsotaan olevan työehtosopimusten piirissä. Valtioenemmistöiset osakeyhtiöt sisältyvät tässä tutkimuksessa yksityiseen sektoriin. Tutkimuksessa mukana olevilla aloilla on kaikkiaan 1481153 palkansaajaa ja heistä työehtosopimusten piirissä on edellä olevan tarkastelun perusteella 1258427 palkansaajaa. Työehtosopimusten piiriin kuuluvien palkansaajien osuus yksityisellä sektorilla on siten 85 %. Kun otetaan mukaan myös julkisen sektorin palveluksessa olevat, saadaan työehtosopimusten piiriin kuuluvien palkansaajien osuudeksi kaikkiaan 89,5 %. Työehtosopimusten ulkopuolella on 224563 palkansaajaa. Edellisessä tutkimuksessa työehtosopimusten piiriin kuului kaikkiaan 87,4 % yksityisen sektorin palkansaajista ja 91,4 % kaikista palkansaajista.

Taulukko 3. Työehtosopimusten piiriin kuuluvat palkansaajat vuonna 2008

	Palkansaajat	Työehtosopimusten piirissä	
		N	%
Valtio	142673	142673	100,0
Kunta	511364	511364	100,0
Valtioenemmistöinen Oy	69601		
Yksityinen sektori	1411552		
Tutkimuksessa mukana	1481153	1258427	85,0
Palkansaajat yhteensä	2137027	1912464	89,5

Tekijät Författare Authors Lasse Ahtiainen	Julkaisu-aika Publiceringstid Date Juni 2011 Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment	
Julkaisun nimi Titel Title Kollektivavtalens omfattighet i Finland i 2008		
Tiivistelmä Referat Abstract <p>Vid arbetsministeriet har organiseringen bland löntagare utretts sedan 1989. I samband med de senaste undersökningarna gällande år 2004 uppstod ett behov av att utreda också organiseringen bland arbetsgivare. En preliminär utredning om kollektivavtalsfältet gjordes år 2007. Strävan var att i första hand granska ingångna kollektivavtal och genom dessa också insamla information om organiseringen bland arbetsgivare. I den här nya undersökningen uppdaterar man informationen om kollektivavtalsfältet.</p> <p>I denna undersökning avses med kollektivavtalens täckning andelen löntagare som är anställda hos organiserade arbetsgivare av alla löntagare inom kollektivavtalens avtalsområden. I Finland är denna andel ett viktigt kriterium i besluten om huruvida avtalet är allmänt bindande. Om andelen är minst ungefär hälften, konstateras att avtalet är allmänt bindande, att det gäller alla anställningsförhållanden inom avtalsområdet.</p> <p>I Finland har Nämnden för fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan varit verksam sedan 2001. Nämnden behandlar de riksomfattande avtal som ingåtts inom den privata sektorn och beslutar om deras allmänt bindande verkan utgående från de uppgifter som avtalsparterna givit och närmast statistik som berör Statistikcentralens verksamhetsområde. Nämndens beslut samt motiveringarna till besluten utgör grundmaterialet för undersökningen. Närmast som jämförelsematerial används därtill uppgifterna om antalen per bransch i statistikcentralens lönestrukturstatistik. I statistiken samlas de löneuppgifter som de organiserade arbetsgivarna inom den privata sektorn uppger. Dessa täcker merparten av löntagarna i medlemsföretagen i Finlands Näringsliv EK. Statistiken är oftast från 2008 och avtalen från 2007/2008.</p> <p>Allt som allt täcker kollektivavtalen 73,1 % inom den privata sektorn. En så stor andel av löntagarna inom den privata sektorn är anställda hos organiserade företag. Antalsmässigt sett utgör de sammanlagt 920 445 löntagare. Utgående från avtalens allmänt bindande verkan omfattas därtill 337 982 löntagare av kollektivavtalen. Allt som allt omfattades sammanlagt 1 258 427 löntagare inom den privata sektorn av kollektivavtalen under 2008.</p> <p>Enligt Statistikcentralens sysselsättningsstatistik fanns år 2008 sammanlagt 1 481 153 löntagare inom den privata sektorn. Också aktieföretag med statlig majoritet räknas med. Således faller 224 563 löntagare utanför avtalen och andelen löntagare som omfattas av kollektivavtalen är 85 % av samtliga löntagare inom den privata sektorn. När också den offentliga sektorn beaktas, där alla löntagare omfattas av avtalen, omfattades 89,5 % av löntagarna i Finland av kollektivavtalen år 2008.</p> <p>Kontaktperson vid ANM: Strategi- och prognostiseringsenheten/Heikki Räisänen, tfn 010 607 5959</p>		
Asiasanat Nyckelord Key words kollektivavtal, kollektivavtalens täckning, arbetsgivarnas organisering		
ISSN 1797-3562	ISBN 978-952-227-555-4	
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 60	Kieli Språk Language Suomi, finska, finnish	Hinta Pris Price 16 €
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Kustantaja Förläggare Sold by Edita Publishing Oy / Ab / Ltd	

Tekijät Författare Authors Lasse Ahtiainen	Julkaisuaika Publiceringstid Date June 2011	
	Toimeksiantaja(t) Uppdragsgivare Commissioned by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	
	Toimielimen asettamispäivä Organets tillsättningsdatum Date of appointment	
Julkaisun nimi Titel Title Collective agreements' coverage in Finland in 2008		
Tiivistelmä Referat Abstract <p>The Ministry of Labour has studied the organisation among employees since 1989. In connection with the latest studies for 2004, the need to also study the organisation among employers arose. This study is second to a preliminary report on the sphere of collective agreements. The objective is primarily to study made collective agreements and through the agreements also gather new information on organisation among employers.</p> <p>In this study the coverage of collective agreements means the share of employees employed by organised employers of all the employees within the collective agreement sector. In Finland this share is an important criterion when deciding on general applicability. If the share is at least approximately half of all employees in the sector, it is confirmed that the agreement is generally applicable, that it applies to all employment relationships within the agreement sector.</p> <p>Since 2001 there has been a Commission confirming the general applicability of collective agreements in Finland. The Commission handles the nation-wide agreements made in the private sector and decides on whether or not the agreements are generally applicable, based on the information given by the agreement parties and in the first place statistics concerning the area of Statistics Finland. The decisions of the Commission and the grounds for the decisions are the base material for this study. In addition, the information regarding employee share per sector in the statistics on the Structure of Earnings of Statistics Finland is used, mainly as comparison material. The statistics compile information on earnings given by the organized employers in the private sector. These cover most of the employees in the member companies of the Confederation of Finnish Industries EK. The statistics are mostly from 2008 and the collective agreements from 2007/2008.</p> <p>In all, the collective agreements cover 73.1% in the private sector. So many private sector employees are employed by organized companies. Their number amounts to 920,445. In addition, 337,982 more employees are covered by the collective agreements due to general applicability. In 2008, totally 1,258,427 private sector employees were covered by collective agreements.</p> <p>According to the Employment statistics of Statistics Finland there were totally 1,481,153 employees in the private sector in 2008. Also joint stock companies with state-owned majority are included. In this way 224,563 employees are not covered by collective agreements and the share of private sector employees covered by the agreements is 85 %. When also the public sector is included, where all employees are covered by collective agreements, 89.5 % of the employees in Finland were covered by collective agreements in 2008.</p> <p>Contact person within the MEE: Strategy and Foresight unit/Heikki Räisänen, tel. +358 10 607 5959</p>		
Asiasanat Nyckelord Key words collective agreements, the coverage of collective agreements, the organization among employers		
ISSN 1797-3562	ISBN 978-952-227-555-4	
Kokonaissivumäärä Sidoantal Pages 60	Kieli Språk Language Suomi, finska, finnish	Hinta Pris Price 16 €
Julkaisija Utgivare Published by Työ- ja elinkeinoministeriö Arbets- och näringsministeriet Ministry of Employment and the Economy	Kustantaja Förläggare Sold by Edita Publishing Oy / Ab / Ltd	

Työehtosopimusten kattavuus Suomessa vuonna 2008

Suomessa on voimassa noin 200 työehtosopimusta. Tutkimuksessa annetaan yleiskuva vuosina 2007/2008 solmituista yksityisen sektorin työehtosopimuksista, sopimuksen osapuolista ja sopimusten vaikutusalueesta. Uuden työehtosopimuksen syntyessä sosiaali- ja terveysministeriön alainen yleissitovuuden vahvistamislautakunta ratkaisee sopimuksen yleissitovuuden. Tutkimuksen keskeinen aineisto koostuu näistä ratkaisuista. Yleissitovuus on tärkeää sopimuksen vaikutusalueen määrittelyssä. Mikäli vähintään noin puolet sopimusalan palkansaajista toimii järjestäytyneen työnantajan palveluksessa, sopimus on yleissitova. Yleissitova sopimus sitoo myös sopimusalan järjestäytymättömiä työnantajia. Työehtosopimusten kattavuus kuvaa järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuutta alan kaikista palkansaajista ja vuonna 2008 tämä osuus on yksityisellä sektorilla 73,1 %. Yleissitovuuden perusteella sopimusten piiriin kuuluu siten 26,9 % palkansaajista vuonna 2008.

Tutkimus on toteutettu Työsuojelurahaston tuella.

Edita Publishing Oy
PL 800, 00043 Edita
Vaihde 020 450 00

Edita asiakaspalvelu
Puhelin 020 450 05
Faksi 020 450 2380

Edita-kirjakauppa Helsingissä
Kustantajien Kirjahuoma
Sanomatalo, Elielinaukio 1
Puhelin 020 450 2566

Painettu
ISSN 1797-3554
ISBN 978-952-227-554-7

Verkojulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-227-555-4

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY